

T.C.
DİYARBAKIR
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

DİYARBAKIR SU VE KANALİZASYON İDARESİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

© DİYARBAKIR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

DİYARBAKIR SU ve KANALİZASYON İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

MALİ HİZMETLER DAİRESİ BAŞKANLIĞI Strateji Geliştirme Şube Müdürlüğü

STRATEJİK PLANLAMA YÜRÜTME KURULU

Yaşar SARI	<i>Stratejik Planlama Yürütme Kurulu Başkanı</i>
M. Zeki KANTACI	<i>Stratejik Planlama Yürütme Kurulu Başkan Vekili</i>
Abdullatif UÇAMAN	<i>Stratejik Planlama Yürütme Kurulu Üyesi</i>
Recep AKDAĞ	<i>Stratejik Planlama Yürütme Kurulu Üyesi</i>
Yıldırım ÇOBAN	<i>Stratejik Planlama Yürütme Kurulu Üyesi</i>
Edip BERK	<i>Stratejik Planlama Yürütme Kurulu Üyesi</i>

PROJE EKİBİ

Abdullatif UÇAMAN	<i>Proje Koordinatörü</i>
Recep AKDAĞ	<i>Proje Koordinatör Yardımcısı</i>
Yıldırım ÇOBAN	<i>Proje Uzmanı</i>
Edip BERK	<i>Proje Uzmanı</i>

*DİSKİ Genel Müdürlüğü 2010-2014 Stratejik Planı,
DİSKİ Genel Kurulunun 21.11.2009 tarih ve 2009/23 nolu kararı ile kabul edilmiştir.*

DİSKİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Toptancılar Sitesi Bitişği, Bağcılar Mahallesi Yeni Hal Caddesi Bağlar / DİYARBAKIR

Tel: 0 (412) 252 29 90 (Pbx) www.diski.gov.tr

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
1.YASAL ÇERÇEVE.....	1
2.STRATEJİK PLAN HAZIRLAMA SÜRECİ VE AŞAMALARI	1
3.DURUM ANALİZİ.....	3
3.1.KENTE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER	3
3.1.1.Diyarbakır Tarihi	3
3.1.2.Nüfus	4
3.1.3.Ekonomi	6
3.1.4.İstihdam.....	6
3.1.5.Sağlık	8
3.1.6.Eğitim	9
3.2.DİYARBAKIR'DA SUYUN TARİHÇESİ.....	11
3.2.1.Cumhuriyet Öncesi	11
3.2.2.Cumhuriyet Sonrası	13
3.3.DİYARBAKIR BELEDİYESİNİN VE DİSKİ'NİN TARİHÇESİ	14
3.4.KURULUŞ İÇİ ANALİZ	15
3.4.1.DİSKİ'nin Faaliyet Alanı İle Ürün ve Hizmetler	15
3.4.2.DİSKİ'nin Yönetim Yapısı	16
3.4.3.İnsan Kaynakları	19
3.4.4.Mali Durum	22
3.4.5.Teknolojik Düzey	26
3.7.PAYDAŞ ANALİZİ	29
3.7.1.Paydaş Anket Formunun Değerlendirilmesi	31
3.7.2.Dış Paydaş Toplantısı Önerileri	35
3.7.3.Vatandaş Memnuniyeti Araştırması	35
3.8.ÇEVRE ANALİZİ	37
3.8.1.Uzak Dış Çevre Etkileri.....	37
3.8.2.Yakın Dış Çevre Etkileri.....	44
3.9.GZFT ANALİZİ	54
4.GELECEĞE BAKIŞ	56
4.1.MİSYONUMUZ.....	56
4.2.VİZYONUMUZ.....	56
4.3.TEMEL DEĞERLER.....	56
4.4.STRATEJİK AMAÇ VE HEDEFLER	57
4.5.IPA PROJELERİ.....	63

Gelecekte yapılacak çalışmalarını işgücü, bütçe, hizmet alanı ve teknik altyapısıyla kurgulama çalışması olan planlama kavramını esas aldığımız yönetim yapılanmamızda, yalnız ilimiz ölçeğinde değil, aynı zamanda ülke genelinde de başarılı bir kurum olarak çalışmalarını yürüten DİSKİ Genel Müdürlüğümüzün 2006-2009 Stratejik Plan dönemi tamamladık.

Önceki stratejik planımızda belirlediğimiz stratejik amaç ve hedeflerimizin gerçekleştirme oranının %85'in üzerinde olması bizim için önemli bir başarı ve gurur vesilesi olmuştur. Ancak, stratejik amaç ve hedeflerimizde yer almakta olan ve çok küçük de olsa gerçekleştiremediğimiz faaliyet ve projelerimizin aksama nedeninin kaynak yetersizliği ve dış koşullardaki öngörülmeleyen olumsuz değişiklikler olduğunu da belirtmek istiyorum.

Önemli bir deneyim olarak yaşadığımız ve başarıyla tamamladığımız ilk stratejik planımızın uygulama süresinin tamamlanmasıyla 2010-2014 dönemine ait stratejik planlama çalışmalarına daha deneyimli olarak başladık. Bu dönemde özellikle hizmet alanımız içinde; hiçbir yerleşim biriminin içme suyu ve kanalizasyon sorununun kalmaması, kent merkezimizde yağmur suyu şebekesinin tümüyle tamamlanması, SCADA ve GIS sistemlerinin tamamlanması, atıksu tesisimizde ileri biyolojik arıtma ünitesinin de sisteme alınması ve kurumsal kapasitenin artırılması öncelikli ve önemsedığımız hedeflerimiz olmaktadır.

Kentimizde altyapı alanında günümüze kadar önemli başarılarla imza atmış DİSKİ Genel Müdürlüğümüzün 2010-2014 stratejik planındaki stratejik amaç ve hedeflere ulaşacağından eminim. Bu nedenle başta DİSKİ Genel Müdürü olmak üzere tüm DİSKİ personeline şükranlarımı sunar ve çalışmalarında başarılar dilerim.

Av. Osman BAYDEMİR
Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı

2560 sayılı İSKİ Kanunu'nun hükümlerine uygun olarak 1995 yılında kurulan DİSKİ Genel Müdürlüğümüz, kurulduğu günden bugüne dek çok genç bir kurum olmasına rağmen büyük adımlarla büyük hizmetler gerçekleştirmiştir.

2050 yılına kadar içme ve kullanma suyu sorununu çözen su rezervi ve yüzde yüzlük şebeke döşenmiş işletmesi, atıksu yönetiminde mevcut kentin kanalizasyon sistemini %98 oranında döşemiş ve arıtma tesisinde tüm atığın fiziksel ve kimyasal arıtımını gerçekleştiren, yağmur suyu şebekesi ve biyolojik arıtma sistemleri için proje ve kaynak sorununu çözen kendi benzerleri içinde ülkenin en başarılı kurumlarından biri olan DİSKİ Genel Müdürlüğümüz, geleceğe büyük bir heyecan ve çalışma şevkiyle yürümektedir.

Musluklarımızdan akan suyun sertlik derecesi ve içerdiği organik ve madensel parametreleri bakımından ülkenin en kaliteli suyunu hemşerilerimize sunmanın yanı sıra aynı zamanda tüketim bedeli olarak en hesaplı ve ucuz suyunu da sunmaktayız.

Yukarıda söz ettiğimiz çalışmalar elbette ki belirli bir zaman ve bütçe planlaması ve projelendirme faaliyetleri ile aşama aşama olanaklı olabilmiş ve belirlenen hedeflere varılabilmıştır. Artık bu yönlü çalışmalar eskiden olduğu gibi yıllık bütçelerle birlikte stratejik planlar ve performans programlarıyla paralel bir şekilde yürütülmektedir.

2010-2014 Stratejik planımızı hazırlarken öncelikle durum analizi yapmakla başladık. Durum analizinde kurumumuz insan kaynakları, mali durum ve fiziksel kaynakların mevcut

kapasiteleri ölçümlenerek analiz edildi. İkinci adım olarak yaptığımız paydaş analizinde, bizi etkileyen ve etkilenen sivil toplum ve meslek kuruluşları, resmi kurumlar ve vatandaşlarımızın görüş, öneri ve değerlendirmeleri alınarak bunları gelecek planlamamıza yön veren unsur olarak değerlendirdik. Bu çalışmalar doğrultusunda yeniden değerlendirilen misyon, hedef ve amaçlara göre kurumumuzun yeni beş yıllık vizyonunu belirleyerek bunları stratejik amaç ve hedeflere dönüştürdük.

2010-2014 stratejik planımızın kurumumuz ve kentimize hayırlı olmasını diler, çalışma arkadaşlarıma çalışmalarında başarılar ve kentimize güzel yarınlar dilerim.

Yaşar SARI
DİSKİ Genel Müdürü

1. YASAL ÇERÇEVE

Kamu Yönetimi Reformu kapsamında alınan YPK (Yüksek Planlama Kurulu) kararlarında ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununda, kamu kurum ve kuruluşlarının Stratejik Planlarını hazırlamaları ve kuruluş bütçelerini bu plan doğrultusunda hazırlamaları öngörülmektedir.

DİSKİ Genel Müdürlüğü Stratejik Planı aşağıda belirtilen yasaların ilgili maddelerine dayanarak hazırlanmıştır.

- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu
- 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu
- 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu
- 5393 sayılı Belediye Kanunu
- 5436 sayılı KMYK Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararname'de Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- 5227 sayılı Kamu Yönetimi Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun

2. STRATEJİK PLAN HAZIRLAMA SÜRECİ VE AŞAMALARI

DİSKİ bir yerel yönetim kuruluşu olarak 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 41. maddesine göre yerel seçimlerden itibaren altı ay içinde stratejik planını hazırlayıp belediye meclisine sunmakla yükümlüdür. Bu nedenle 2560 sayılı İSKİ Kanunu'na göre ise her yılın Mayıs ve Kasım aylarında toplanan Genel Kurul'un Kasım ayı toplantısına stratejik plan sunulur.

DİSKİ 2010-2014 Stratejik Planı hazırlık çalışmaları Kasım ayı olağan Genel Kurul toplantısına sunulmak üzere Ağustos ayında başladı. Çalışma, DPT tarafından yayımlanan stratejik planlama kılavuzunda belirtilen esaslar doğrultusunda, 5018 sayılı Kanun gereği DİSKİ'nin strateji geliştirme birimi olan Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı tarafından koordine edildi.

Stratejik plan kapsamında öncelikle Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcısı ve proje ekibinden oluşan Stratejik Planlama Yürütme Kurulu oluşturuldu. Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı, stratejik plan hazırlıkları için kendi bünyesindeki çalışanlardan proje ekibi oluşturdu. Proje ekibi kentle ilgili bilgiler toplamış, durum analizi için harcama birimlerinden veri toplayarak kuruluş içi analiz kısmını oluşturmuştur.

Paydaş analizi için kentteki kamu kurum/kuruluşları, sivil toplum örgütleri ve meslek odalarının beklenti, görüş ve değerlendirmelerini almak için toplantı düzenlenmiştir. Toplantıda DİSKİ'yi tanıtıcı sunum yapılarak beklenti ve değerlendirmeler alınmıştır. Ayrıca belirtilen kurum ve kuruluşlara Paydaş Anket Formu gönderilerek yazılı olarak görüş, öneri ve değerlendirmeleri alınmıştır. Paydaşlarımızın önemli bir kısmını oluşturan vatandaşların memnuniyet düzeyini araştırmak için 3.000 hane ve 18.750 kişi ile görüşülerek değerlendirmeleri ve beklentileri alınmıştır.

Çevre analizi kısmında uzak dış çevre analizinde AB uyum süreci, küreselleşme, yerelleşme ve özelleştirme gibi global gelişmelerin olası etkileri de değerlendirilmeye çalışılmıştır. Yakın dış çevre analizinde stratejik planın, kalkınma programı, hükümet programı ile uyumu incelenmiş, olası etkiler değerlendirilmiştir. Ayrıca plan döneminde kuruluş kanunundaki olası değişimler, kamu personel rejimindeki olası değişimler ile yerel kurum ve kuruluşlarının stratejik plan ve yatırım programlarındaki olası etkiler değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Kuruluş içi analiz, çevre analizi ve paydaş analizi yapıldıktan sonra GZFT analizi yapılarak kuruluşun güçlü ve zayıf yanları tespit edilmeye ve karşılaşılabileceği fırsat ve tehditler belirlenmeye çalışılmıştır.

Stratejik Plan'da geleceğin tasarlanması aşamasında, misyon ve vizyon bildirimleri gözden geçirilerek DİSKİ'nin 2010-2014 plan dönemindeki vizyonu revize edilmiştir. Ayrıca temel değerler incelenerek gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Durum analizi, misyon, vizyon ve temel değerlerin belirlenmesi aşamalarından sonra 2010-2014 plan dönemi için stratejik amaç, hedef ve bu hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için gerekli faaliyet/projeler belirlenerek Stratejik Plan şekillendirilmiştir.

DİSKİ 2010-2014 Stratejik Planı'nın yürütülmesinde izlenen aşamalar şöyledir:

- Stratejik Plan hazırlıklarının başladığının duyurulması
- Stratejik Planlama Yürütme Kurulu'nun oluşturulması,
- Proje ekibinin oluşturulması
- Kente ilişkin bilgilerin toplanması ve analizi
- Durum Analizi,
 - ✓ Kuruluş İçi Analiz
 - ✓ Paydaş Analizi
 - ✓ Çevre Analizi
 - ✓ Güçlü Yanlar, Zayıf Yanlar, Fırsatlar ve Tehditler (GZFT) Analizi
- Misyon Bildirimi,
- Vizyon Bildirimi,
- Temel Değerler Analizi
- Stratejik Amaç ve Hedeflerin Belirlenmesi.

3. DURUM ANALİZİ

3.1.KENTE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

3.1.1. Diyarbakır Tarihi

Diyarbakır ve çevresi tarih öncesi dönemlerden itibaren her devirde önemini korumuş, Anadolu ile Mezopotamya, Avrupa ile Asya arasında doğal bir geçiş yolu, bir köprü görevi yapmış bu nedenle de çeşitli uygarlıkların tarihi ve kültürel mirasını günümüze kadar taşımıştır.

Tarih boyunca Amida, Amid, Kara-Amid, Diyar-Bekr, Diyarbekir, Diyarbakır adlarını alan kent Güneydoğu Anadolu bölgesinin orta bölümünde, Elcezire denilen, Mezopotamya'nın kuzey kısmındadır.

Yontmataş ve Mezolitik devirlerde, Diyarbakır ve çevresindeki mağaralarda yaşanmış olduğu, yapılan arkeolojik araştırmalar ile anlaşılmıştır. Eğil-Silvan yakınlarındaki Hassun, Dicle Nehri ve kolları üzerinde Ergani yakınlarında Hilar mağaralarında bu çağdan kalma kalıntılar tespit edilmiştir.

Anadolu'nun en eski köy yerleşmelerinden biri olan tarımcı köy topluluklarının (Neolitik Toplum) en güzel örneğini veren Ergani yakınlarındaki Çayönü Tepesi, günümüzden 10.000 yıl önceye tarihlenmesi ile sadece bölge tarihimize değil Dünya uygarlık tarihine de ışık tutmaktadır.

M.Ö. 7.500-5.000 yılları arasında aralıksız olarak daha sonra da aralıklarla iskan edilmiş olan günümüzdeki kent uygarlığının ilk temellerinin atıldığı Çayönü, insanların göçebelikten yerleşik köy yaşantısına, avcılık ve toplayıcılıktan besin üretimine geçtikleri "Neolitik Devrim" olarak da bilinen teknolojik yaşam biçimi, beslenme ekonomisi ve insan doğal çevre ilişkilerinin tümü ile değiştiği kültür tarihi ile ilgili buluşlarda bir çok ilki de içeren canlı ve ilginç bir yerleşmedir. Yabani buğday, mercimekgiller gibi bitkilerin tarıma alınması, koyun ve keçinin evcilleştirilmesi ile Çayönü bilim dünyasında önem kazanmıştır.

M.Ö. 1260'a dek egemenliklerini sürdüren Hurri-Mitaniler'den sonra sırasıyla Asurlular, Aramiler, Urartular, İskitler, Medler, Persler, Makedonyalılar, Selevkoslar, Partlar, Büyük Tigran İdaresi, Romalılar, Sasaniler, Bizanslılar, Emeviler, Abbasiler, Şeyhoğulları, Hamdaniler, Mervaniler, Selçuklular, İnaoğulları, Nisanoğulları, Artuklular, Eyyübler, Moğollar, Akkoyunlular, Safeviler ve Osmanlılar Diyarbakır'a egemen olmuşlardır. Bu uygarlıklar arasında Diyarbakır'da en fazla tarihi eser yapan ve iz bırakanlar Romalılar, Abbasiler, Mervaniler, Selçuklular, Artuklular, Hıristiyan ve Osmanlılar olmuştur. Diyarbakır sadece Roma-Bizans değil aynı zamanda Süryani, Ermeni, Müslüman, Pers, Arap ve Türk devletlerinin zengin tarihi ve kültürel değerlerini taşıyan ortak bir kültür mirası olarak günümüze kadar gelmiştir. Özellikler surlarda birçok medeniyetlerin izlerini kitabe, süsleme, figür, kapı veya görkemli burç şeklinde en canlı şekilde görebilmekteyiz.

3.1.2. Nüfus

İl adı	Belediye sayısı		İlçe sayısı		Köy sayısı	
	2000	2007	2000	2007	2000	2007
Türkiye	3212	3209	923	923	34438	35101
Erzurum	39	39	19	19	973	1038
Gaziantep	27	27	9	9	436	492
Şanlıurfa	27	26	11	11	1110	1064
Diyarbakır	31	31	14	14	776	837

Kaynak: TÜİK; adnks

Diyarbakır İl nüfusu, 2008 yılı için adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre 1.492.828 kişi olarak açıklanmıştır. Aynı nüfus kayıt sistemine göre de, Diyarbakır Kent nüfusu 1.051.511 kişi olarak tespit edilmiştir. Belde ve köy nüfusları ise 441.317 kişidir. Diyarbakır, il ve kent nüfus büyüklüğü açısından ülke sıralamasında ilk sıralarda yer almaktadır. Güneydoğu Anadolu Bölgesinin nüfusu en büyük 3 kenti arasında yer almaktadır.

Türkiye’de nüfus büyüklüğü sıralaması

		Toplam Nüfus (milyon)	İl ve ilçe merkezleri (%)	Belde ve köyler (%)	Yıllık nüfus artış hızı (2007-2008) (%)
	TÜRKİYE	71.52	75.0	25.0	13.10
1	İstanbul	12.70	99.0	1.0	9.76
2	Ankara	4.55	96.6	3.4	18.23
3	İzmir	3.80	90.9	9.1	15.03
4	Bursa	2.51	87.9	12.1	27.52
5	Adana	2.03	87.0	13.0	9.82
6	Konya	1.97	72.3	27.7	5.49
7	Antalya	1.86	68.5	31.5	38.36
8	Gaziantep	1.61	87.5	12.5	32.91
9	Mersin	1.60	76.7	23.3	4.36
10	Şanlıurfa	1.57	56.3	43.7	33.02
11	Diyarbakır	1.49	70.4	29.6	21.75

Kaynak: TÜİK, adnks 2008

Diyarbakır ili nüfus büyüklüğü açısından Türkiye’deki tüm iller arasında 11. sırada gelmektedir. Nüfus büyüklüğü sıralamasında Güneydoğu Anadolu Projesi’nin (GAP) uygulandığı 9 il arasındaki yeri ise Gaziantep ve Şanlıurfa’dan sonra gelmektedir. 2008 yılı nüfus verilerine göre bölgenin nüfus açısından 3. büyük ili Diyarbakır’dır. İllerin sahip oldukları yerleşim birimleri sayıları açısından 2000 ve 2007 yılları arasında çok ciddi farklılıklar görülmemektedir.

Diyarbakır nüfusunun 1960 yılından itibaren hareketi Türkiye ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi ile karşılaştırmalı olarak incelendiğinde, özellikle 1990’dan itibaren son derece hızlı bir artış

yaşandığı görülmektedir. Bugün için Diyarbakır Büyükşehir sınırları içerisinde kalan alanın nüfus artışı, gerek bölge gerekse Türkiye ortalamalarının üzerinde.

İstatistiki Bölge sınıflamalarına göre yapılan tespitler de bu saptamayı doğrular niteliktedir. Diyarbakır'ın 1990 ve 2000 yılları arasındaki kentsel nüfusunun artış oranı Türkiye ortalamasının üzerindedir. Şanlıurfa, Diyarbakır istatistiki bölgesinde de benzer bir durum gözlenmektedir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi bütününde gözlenen artış ise çok daha çarpıcıdır.

1960-2008 Yılları Nüfus Artış Trendi

Nüfus (1000 kişi)	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	2000	2008
Türkiye	27.755	31.391	35.605	40.348	44.737	50.664	56.473	67.845	71.517
G.doğu Anadolu Bölgesi	2.053	2.368	2.803	3.212	3.578	4.104	5.157	6.604	
Diyarbakır İli	402	476	581	651	778	935	1.096	1.363	1.493
Diyarbakır Büyükşehir	100	127	177	203	274	354	460	685	799

Yıllık Nüfus Artış Hızı Türkiye Karşılaştırması

Türkiye İstatistik Kurumu tarafından Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS), Nüfus Sayım Sonuçlarına göre, 2008 yılı sonunda Diyarbakır nüfusunun 1,493 milyon kişiye ulaştığı ve Türkiye toplam nüfusunun yüzde 2,0'sini oluşturduğu görülmektedir. Diyarbakır ilindeki yıllık nüfus artış hızı tüm sayım dönemlerinde Türkiye genelindeki nüfus artış hızının üzerinde gerçekleşmiştir. Son 60 yılda Türkiye toplam nüfusu 3.4 kat artmışken, Diyarbakır'ın nüfusu 5.1 kat artış göstermiştir¹. İlde yıllık nüfus artış hızının en yüksek olduğu dönem binde 40.0 ile 1965-1970 dönemidir. Bu dönemde Diyarbakır'ın nüfusu Türkiye'nin nüfusundan 1.6 kat daha hızlı artmıştır. 1980-1985 dönemine ise Diyarbakır, Türkiye'de yıllık nüfus artış hızının büyüklüğü açısından ilk on il arasında gelmektedir². Bu dönemden sonra ildeki yıllık nüfus artış hızı azalma eğilimine girmiş ve tespit edilen en düşük değer binde 21.8 ile, 2007 ve 2008 yılları arasında gerçekleşmiştir.

Ortalama Hane Halkı Sayısı ve Oranları

Büyükşehir belediyesi tarafından 2009 yılı başında yapılan alan araştırması sonuçlarına göre ailelerin % 53'ü 6-10 kişiden, %42'si 1-5 kişi, %4.7'si 11-18 kişiden oluşmaktadır.

Üye sayısı 6-10 kişi olan hanelerin ilçelere göre dağılım oranları ise Bağlar %54.6, Sur %54.3, Kayapınar 53.9, Yenişehir %48.8 dir.

¹ DİE, *Türkiye, 2000 Genel Nüfus Sayımı Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri*, TC. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE), Ankara, 2000, s.45

² Kocaman, Tuncer, *Türkiye'de İç Göçler ve Göç Edenlerin Nitelikleri (1965-2000)*, TC. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Sosyal Sektörler Koordinasyon Genel Müdürlüğü, Ankara, 2008, s.7

Yıl	Toplam Hanehalkı Sayısı	Toplam Yerleşik Nüfus	Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü
1985	47.176	289.746	6,14
1990	59.347	355.464	5,99
2000	93.351	546.005	5,85

KAYNAK: Diyarbakır Büyükşehir belediyesi

3.1.3. Ekonomi

Diyarbakır'ın Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması

SIRA	İL	ENDEKS
1	İSTANBUL	4,80772
2	ANKARA	3,31483
3	İZMİR	2,5241
20	GAZİANTEP	0,46175
54	KİLİS	-0,41175
63	DİYARBAKIR	-0,66993
65	ADİYAMAN	-0,77647
68	ŞANLIURFA	-0,83158
70	BATMAN	-0,90456
72	MARDİN	-0,98944
73	SİİRT	-1,00644
78	ŞIRNAK	-1,13979

Kaynak: DPT, İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması, 2003

Diyarbakır bölgesel il olma özelliğine rağmen sosyo-ekonomik gelişmişlik bakımından 81 il içerisinde 63. sırada yer almaktadır. Ülkenin en çok nüfus barındıran kent merkezlerinden birine sahip ancak ulusal sıralamada oldukça gerilerdedir.

4. İstihdam

2000 Yılı İstihdam Verileri

Değişken	Diyarbakır	G. Doğu Anadolu B.	Türkiye
Tarım İşkolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	63,86	61,35	48,38
Sanayi İşkolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	3,82	7,06	13,35
Ticaret İşkolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	5,76	6,21	9,67
Mali Kurumlar İşkolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	1,16	1,17	3,11
Ücretli Çalışanların Toplam İstihdama Oranı	32,21	33,21	43,52

Ücretli Çalışan Kadınların Toplam İstihdama Oranı	4,45	3,72	8,81
İşverenlerin Toplam İstihdama Oranı	1,3	1,51	2,61

Kaynak: DPT İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması, 2003

İstihdam göstergeleri ilin genel yapısını tanımlayabilmektedir; il istihdamının %63,86'sı tarım işkolunda, %3,82'si (inşaat sanayi de dahil edilirse %5,22'si) sanayi işkolunda, geri kalanı ise hizmetler üst başlığında toparlanabilecek işlerde çalışmaktadır. Nüfus kentsel ve kırsal yerleşmeler arasında birbirine yakın oranlarda dağılırken, tarım işkolunun il genelinde istihdamın %63,86'sını tek başına barındırması, tarım işkolunda kadınların işgücüne katılım oranının yüksekliği, kırsal yerleşmelerde genç nüfus oranının kente göre daha yüksek oluşu ile açıklanabilir. Bunun yanısıra bu durum, kent merkezindeki yüksek işsizliğe de işaret etmektedir. Bunlara bağlı olarak, GSYİH içinde Diyarbakır ilinin payının düşüklüğü de göze çarpmaktadır. Göstergeler üzerinden yapılan değerlendirmelerin daha sağlıklı olabilmesi adına saptanan kısıtların ve üstünlüklerin niteliğinin de ayrıca tanımlanması gerekmektedir; yani bunların bölgesel ya da il düzeyinde olup olmadığı ortaya çıkarılmalıdır.

Diyarbakır iktisadi yapısında tanımlanan sorunların hepsinin bölgenin diğer illerinde de var olması, bu sorunların yerele ait olmayıp bölgeselliğine de işaret etmektedir. Gaziantep hariç tutulduğunda, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin tümünde aynı iktisadi sorunlar mevcuttur; bu illerin ortak yapısal özellikleri olarak sanayi kentine geçiş süreçlerini tamamlayamadıkları, istihdam sorunları yaşadıkları, tarımsal üretimde ileri düzey üretim tekniklerini kullanamadıkları ortaya çıkmaktadır. Diyarbakır'ın bu iller içinde görece gelişkin olduğu konu ise, bölgesel merkez olma karakteridir. Kentin bu yapısı kent merkezinde, hizmetler işkolundaki istihdam olanaklarını görece arttırmakta ve nitekim bu değerlendirme de, işgücü verileri tarafından desteklenmektedir.

Diyarbakır İli Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (1994-2001)

Yıllar	Cari Fiyatlarla Milyon TL	Cari Fiyatlarla İllerin Payı (%)	Cari Fiyatlarla Gelişme Hızı (%)	Cari Fiyatlarla Milyon \$	1987 Fiyatlarıyla Milyon TL	Sabit Fiyatlarla İllerin Payı (%)	Sabit Fiyatlarla Gelişme Hızı (%)
2001	2.200.083.013	1,2	52,9	1.816	1.223.428	1,1	2,3
2000	1.438.926.876	1,2	54,8	2.291	1.196.370	1,0	1,6
1999	929.767.282	1,2	47,3	2.200	1.177.896	1,1	-9,1
1998	631.418.900	1,2	87,5	2.437	1.295.328	1,1	6,2
1997	336.804.456	1,2	84,2	2.204	1.220.163	1,1	3,6
1996	182.820.248	1,2	86,7	2.241	1.178.321	1,1	2,9
1995	97.907.145	1,3	84,3	2.120	1.145.069	1,2	1,0
1994	53.120.616	1,4	97,5	1.808	1.133.422	1,2	-10,9

Kaynak: TÜİK

Türkiye'de oluşan iktisadi değer sadece %1,1'i Diyarbakır'da yaratılabilmektedir. Değerin tanımından yola çıkarak, bu durumun nedenlerine dair fikir üretmek olasıdır. Öncelikle,

Diyarbakır halkının yaşadığı gelir yoksulluğuna bağlı olarak tüketim değerinin düşüklüğü başlıca etmendir. İkinci neden ise güvenlik ve pazarlama sorunlarının da etkisiyle bölgeye ve ile yapılan özel sektör yatırımların azlığı, nerede ise yokluğudur. Üçüncü etmen ise, devlet yatırımlarının azlığıdır. Dördüncü olarak ise, Diyarbakır'da elde edilen tarımsal üretimin doğrudan tüketim ve/veya üretimde kullanılması, ihracatının söz konusu olmamasıdır. Bütün yukarıda sıralanan nedenlere sanayi üretiminin cılız ve kırılğan yapısı da eklenince, ihracat kaleminin yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar tanımlanabilir hale gelmektedir.

Diyarbakır İli Kişi Başına Gayri Safi Yurtiçi Hasıla

Diyarbakır GSYİH'nın sabit fiyatlarla gelişme hızı 2001 yılı için %2,3'dür. Nitekim, 2001 yılında kişi başına GSYİH Türkiye ortalamasının 2,160 \$ olduğu düşünülürse, Diyarbakırlı bir vatandaş yıllık ortalama 1,313 \$'lık geliri ile bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşının ortalama gelirinin neredeyse yarısına sahiptir. Ancak bu noktada, bir durum gözden kaçırılmamalıdır; kişi başına düşen GSYİH, oluşan değer nüfusa bölümü ile ortaya çıkmaktadır. Yani her bireyin, oluşan değerden eşit pay aldığı varsayılmaktadır; bu durumun gerçeği yansıtmada yetersiz kaldığı açıktır.

3.1.5. Sağlık

TÜİK verilerine göre 2006 yılında Türkiye'de 114.583 doktor ve 87.327 hemşire görev yapmakta, 2007 itibariyle ise sağlık kurum ve kuruluşlarında 135.240 hasta yatağı bulunmaktadır. Bu durumda 2006 için doktor başına 632, hemşire başına da 836 kişi düşerken, 2007 için yatak başına 522 kişi düşmektedir. Bu durumda Diyarbakır hemşire ve yatak bakımından Türkiye ortalamasının üstünde, doktor başına düşen kişi sayısı bakımından ise gerisindedir.

Diyarbakır İl Geneli Sağlık Personeli Durumu

Ünvan	Sağlık Bakanlığı****				Üniversite***		Diğer Kurumlar**		Toplam	
	1. Basamak		2. Basamak		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Uzman Hekim	3	0,3	367	42,8	211	24,6	275	32,1	856	10,4
Pratisyen Hekim***	404	41,7	134	13,8	376	38,8	54	5,5	968	11,8
Diş Hekimi	75	43,6	28	16,2	63	36,6	6	3,4	172	2,1
Hemşire	453	25,02	721	39,8	424	23,4	212	11,7	1.810	22
Ebe	423	49,1	346	40,2		0	91	10,5	860	10,5
Diğer*	1.066	30	1.161	32,6	145	4,08	1179	33,2	3.551	43,2
Toplam	2.424	29,4	2.757	33,5	1219	14,8	1817	22,1	8.217	100

Kaynak; Diyarbakır İl Sağlık Müdürlüğü , 2007

*Sağlık memuru, şoför, hizmetli vb.

**Özel hastaneler ve sağlık kuruluşları

***Üniversite pratisyen hekim sayıları asistan sayılarıdır

****20.02.2009 tarihi itibarıyla alınmıştır.

Kamu ve özel sağlık hizmetlerinin ilçelere dağılımı

	Sağlık birimlerinin ilçelere dağılımı (%)	Doktorların görev yerleri itibarı ile ilçelere dağılımı (%)	Hemşirelerin görev yerleri itibarı ile ilçelere dağılımı (%)	Yatakların ilçelere dağılımı (%)
SUR	22,81	61,08	36,85	36,85
BAĞLAR	22,81	8,66	4,18	4,18
KAYAPINAR	19,3	6,8	6,8	6,03
YENİŞEHİR	35,09	23,46	27,48	52,94
D.BAKIR MERKEZ	100	100	100	100

Kaynak; Diyarbakır il Sağlık Müdürlüğü, 2008

Sağlık birimlerinin en çok yoğunlaştığı ilçe Yenişehir olmakla birlikte görev yapan doktorların %61,08'inin Sur ilçesinde görev yaptığı görülmektedir.

	Nüfus	Doktor başına düşen kişi sayısı	Hemşire başına düşen kişi sayısı	Yatak başına düşen kişi sayısı
SUR	107.345	164	234	79
BAĞLAR	327.504	3.522	6.298	6.422
KAYAPINAR	185.626	2.543	2.475	7.425
YENİŞEHİR	178.972	710	272	113
D.BAKIR MERKEZ	799.447	744	643	265

Kaynak; Diyarbakır il Sağlık Müdürlüğü, 200

Tablolara göre, Diyarbakır merkezde doktor başına düşen kişi sayısı 744'dır. Sağlık tesislerinin dağılımı ilçeler arasında eşit dağılım göstermemekle birlikte, Devlet hastanesinin kent bütününün yanı sıra bölgesel hizmet verdiği görülmektedir.

3.1.6. Eğitim

1935 yılında Türkiye genelinde okuryazar olmayan nüfus %80,8 olarak tespit edilmişken 2007 yılında yapılan sayımlarda bu oranın %8,1'e kadar gerilediği görülmektedir. TÜİK verilerine göre 2008 yılında Diyarbakır'da okuma yazma bilmeyenlerin toplamı 222.863 kişi olarak belirlenmektedir. Özellikle 18 yaş üstü gruplarda okuma yazma bilmeyenlerin sayıları çok yüksek miktarlara ulaşmıştır. Kadınlarda okuma yazma bilmeme oranları erkeklere göre çok daha yüksektir.

Diyarbakır'da okuryazarlık durumu

	Okuma Yazma Bilmeyen	Oran (%)	Okuma Yazma Bilen	Oran (%)	Okur Yazarlık Durumu Bilinmeyen	Oran (%)	Toplam
ŞEHİR	126.757	17,2	532.793	72,1	79.426	10,7	738.976
KÖY	114.307	22,3	361.589	70,6	36.196	7,1	512.092
TOPLAM	241.064	19,3	894.382	71,5	115.622	9,2	1.251.068

Kaynak: Diyarbakır İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Erkekler ve kadınlar arasında okuryazarlık oranları karşılaştırıldığında, okuryazar olmayanların oranında %20 düzeyinde kadınlar aleyhine ortaya çıkan bir farkın olduğu görülmektedir. (kadınlar %36,1 erkekler %16,0). Diğer eğitim düzeylerinde de aynı durum geçerlidir. İlçe düzeyinde okuryazar olmayanların dağılımına bakıldığında Sur %31,3, Bağlar %27,1, Yenişehir %25,5, Kayapınar %21,6 oranlarına sahip görünmektedir. Sur bu alanda en kötü konumda olmakla birlikte, diğer ilçelerdeki durum da son derece olumsuz bir tabloyu işaret etmektedir. Diğer konulara bakılmaksızın; İlçe düzeyinde sadece okuryazar olanlar ise Sur %22,1, Bağlar %19,4, Yenişehir %18,4, Kayapınar %16,4 olarak dağılmaktadır.

İlçe ve kentsel mahallelerde ilköğretime devam eden öğrenci sayıları

İLÇE	2008 nüfusu	Yaş grubu nüfusu (1)	Toplam öğrenci (2)	% (2/1)	Öğretmen	Derslik	Öğrenci/ Derslik
Bağlar	316.066	74.413	53.322	71	1.259	1325	40
Kayapınar	177.245	41.126	28.964	70	983	860	34
Sur	73.624	18.507	14.587	78	431	336	43
Yenişehir	160.451	36.707	38.112	103	1.443	1099	35
Merkez Kentsel alan	727.386	170.753	134.985	79	4.116	3620	37

Kaynak: TÜİK, İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Merkez mahallelerde yaşayan ve ilköğretim yaş grubunda bulunanların ilköğretim öğrencisi olanlarının oranı %79 olarak belirlenmektedir. Buna karşın derslik başına öğrenci sayılarına ilişkin olarak yapılan değerlendirmelerde öğrenci sayılarının aşırı bir yoğunluğu bulunmadığını göstermektedir. Ancak burada vurgulanması gereken konu, ilköğretimde ikili öğretimin yoğunluğu ile ilgilidir.

3.2. DİYARBAKIR'DA SUYUN TARİHÇESİ

3.2.1. Cumhuriyet Öncesi

Diyarbakır'ın bilinen en eski su isale hattı, kesin tarihi belli olmamakla beraber 1535 tarihinde Kanuni Sultan Süleyman tarafından yaptırılmıştır. Şehre 14 km mesafede bugün Serapgüzeli köyü diye bilinen ve Gözeli mevkiinde bulunan kaynaktır. Diyarbakır tarihinde önemli bir yere sahip olan kaynak Hamravat Suyu adıyla ünlüdür.

Hamravat Suyu'nun şehre getiriliş tarihi, ilgili kaynaklarda değişik olarak verilmiştir. Evliya Çelebi, suyun h. 941(m. 1535) tarihinde getirildiğini yazar.

Evliya Çelebi Seyahatnamesi, Zahuri Danışman Yayını, c. 6, s. 127, 1970. Evliya Çelebi Hamravat suyu için der ki:

“....Eski bilginler, bu Hamravat suyu içine pamuk koyup sonra yine tartmışlardır... İstanbul'da Eski Saray kapısı önündeki biricik çeşme suyundan ıslanıp kuruyan pamuk ile, bu Diyarbakır Hamravat Suyunun pamukları beraber tartılmıştır. Bu kadar hafif sudur. Eğer pamuğu ağır olsa, acı olup faydasızlığına delalet ederdi.

Mustafa Akif Tütenk bir makalesinde Diyarbakır sularını Suriçi'ndeki kaynaklar ve şehre dışardan getirilen membalar olmak üzere ikiye ayırmaktadır. Makaleye ve makalenin sonuna konulan düzeltmelere göre;

- i) Suriçi'nde “Ayn-ı Zülal” (‘Aynzele, Balıklı)
- ii) Alidede
- iii) Kal'a suyu

olmak üzere üç kaynak mevcuttur.

Dışardan getirilen membalar ise makale ve düzeltmede 3 olarak belirtmekle beraber 4 memba adı zikredilmektedir:

- i) Ulucami'in Payas suyu;
- ii) Kaynar'dan getirilen İbrahim Bey suyu;
- iii) Payas'tan getirilen Özdemiroğlu Osman Paşa suyu
- iv) Kanuni Sultan Süleyman'ın emri ile 1538–1541 yılları arasında Diyarbakır Valiliği yapan Bali Paşa'nın Gözeli köyünden getirttiği Hamravat suyudur.

Ancak dışardan getirilen bu membalardan Ulu Cami suyu Evliya Çelebi de bir diğer adı olan Ali Pınar suyu olarak geçmektedir. Evliya Çelebi de ayrıca zikredilen Erba'ataş (Albataş?) suyunu İçkale mabadan almaktadır. Bir ihtimal Urfa kapının dışında bir yerde bulunan – Ayn-ı Sakku'l – Acuz kaynağını da şehir içi suları arasında sayabiliriz.

Evliya Çelebi de ve diğer kaynaklarda Karacadağ yakınlarındaki gözeli köyünden getirilen Hamravat suyu hakkında bilgi bulabilmekteyiz.

Diyarbakır şehrinin 1867 yılında ziyaret eden Garden'a göre Hamravat suyu "...batı istikametinden ve çok uzak mesafelerden bir su yoluyla gelmektedir. Bu yol birbirine iyice geçmiş ve çok muntazam yontulmuş taşlardan inşa edilmiştir. Şehre yaklaşınca 3.5 ile 4 kadem genişliğinde bir kantara üzerinden geçer. Bu kantara siyah volkanik taşlarla yapılmış ve 27 müstakil ayak üzerine oturmuştur. Birçok yarı yuvarlak kemerler meydana getirir. Rum ve dağkapı arasından şehre girer...'19. yüzyılda en az 5 defa tamir gören Hamravat suyu Diyarbakır'ın bir çok çarşı, hamam, cami, mescid, medrese, çeşme ve mahallerdeki evlerine dağıtılmaktaydı. Mustafa Akif Tütenk'in belirttiğine göre bir ara başka kaynak suları Hamravat suyuna karışmış, ancak 1930 yılında Diyarbakır Valisi Nizameddin Bey bu suyun demir borular içine alınmasını sağlamış ve böylece başka suların arasına karışmasından kurtarmıştır. Bu suyun Yeni kapı civarı hariç Diyarbakır'ın tüm semtlerine vardığı anlaşılmaktadır.

Payas köyü istikametindeki tala/kaynar mevkinden getirtilen İbrahim Bey Vakfına ait su büyük bir ihtimalle XV. yüzyıl sonlarında Akkoyunlu İbrahim Bey'in adıyla müsemma yaptırdığı camii inşaatı sırasında getirtilmiş olabilir. Bu camii bulunduğu mahalleye de adını da vermektedir. 1960'larda kullanılan suyun tala'dan getirilen su olduğu söylenmektedir.

Yine Payas köyünden Ulu Camii ye getirtilen Payas suyu anlaşıldığı kadarıyla bu camiinin ihtiyacını gideriyordu. Ancak Hamravat suyunun da bu camiinin ihtiyacını giderdiği unutmamalıyız. Payas suyu aynı zamanda Ulu Camii ve Ali Pınarı adıyla anılmaktadır.

Mustafa Akif Tütenk in makalesinde büyük bir ihtimalle derginin editörü tarafından verilen düzeltme ve ekleme bölümünde zikredilen Özdemir oğlu Osman Paşa suyu ise dağılımı İbrahim Bey suyu ile aynı olduğu göz önünde bulundurulursa bu su kaynağının aslında İbrahim Bey suyu olduğu anlaşılır. Büyük bir ihtimalle

Özdemir oğlu Osman Paşa bu su yolunu tamir ettirdiğinden dolayı bu adla da anılmış olabilir.

Kale içindeki suların her ne kadar tarihlerini belirlemek mümkün değilse de anlaşıldığı kadarıyla İçkale suyu çok eskilere dayanıp Diyarbakır'da hüküm süren Artuklular bu suyu içine alan büyük bir havuzu İçkale de yaptırmışlardır. Bu su kale içindeki insanların ve hayvanların, bahçe ve değirmenlerin ihtiyaçlarına cevap verdiğine göre son derece büyük bir kaynak olsa gerek. Evliya Çelebi içkaleyi şu cümlelerle tasvir eder : "Bu İçkalenin değirmenlerini çeviren su Tanrı'nın emriyle İçkale de mevcut kayadan çıkar. Ve su değirmenlerini (asiyab) çevirir. Bıyıklı Mehmet Paşa'nın sarayından geçer, demir bir kafes pencereden kaleyi terk eder ve fiskayadan aşağı döküldükten sonra taştan taşa kendini vurup (cennetteki) selsebil gibi Dicle nehrine akar. İçkalenin bu kaynak suyu (cennetin) saf su tadını verir." Evliya Çelebi'nin verdiği bu tasvir matrakçının eserindeki Amid şehri minyatürüne uyum sağlamaktadır. Bu minyatüre bakıldığında bir memba suyunun içkaleyi terk edip dışkaleden nehre aktığını görürüz. Ancak matrakçının Dicle nehrini yanlış yönde

çizdiğini göz önünde bulundurursak fiskayanın nerde olduğunu kestirememesini de doğal karşılayabiliriz. Diğer taraftan bu suyun bir kolunun da Kanuni Sultan Süleyman'ın emriyle Erba'ataş havuzu yoluyla tabanoğlu mescidine ve oradan da Nasuh Paşa, Bıyıklı Mehmet Paşa, Arap Şeyh camilerine ve yeni kapı hamamına akıtıldığını Mustafa Akif Tütenk belirtmektedir.

Şehir içi membalarında çift kapıda ki ayn-ı zülal (aynzele) suyu içkale suyundan daha büyük ve bol olup bir çok camiinin ihtiyacını giderdikten sonra Sultan Şuca' çeşmesine kadar varmaktadır. Sultan Şuca' çeşmesine bu membada suyunu aldığı gerçek ise meskur membranın da çok eskilere dayanması gerekir.

Memedin mahallesinde Siirtli Hacı Yasin Ağa'nın evinin altında zir-i zemin denilen yerden çıkan Ali dede kaynağı ise doğu ve güney istikametlerindeki kanallardan meskur mahalleyi ve civar semtlerin su ihtiyacını gidermektedir. Bu suların mecralarının bazen aynı camii (örneğin Ulu Camii) ve mahallenin (örneğin İbrahim Bey) su ihtiyacını karşılamalarına rağmen birbirlerine karıştıkları söylenemez. Dağılımlarının sistematik bir şekilde yapıldığı anlaşılmaktadır. Hamravat suyu dağkapı dan başlayıp suya en çok duyulan Ulu Camii ve çarşılara kadar vardığı gibi İbrahim Bey mahallesinin de su ihtiyacını giderdiği bilinmektedir.

İbrahim bey suyu İbrahim Bey camii üzerinden Behram Paşa Camii'ne varmasına rağmen daha ziyade kale dışındaki hükümet binalarının ve fiskayadaki mekteplerin su ihtiyacını gidermekte idi. Ali Pınar diğer adıyla Camii-i Kebir suyu Ulu Camii'nin tuvalet ve şadırvanlarının su ihtiyacını karşılamakta idi. 'Ayn-ı Zülal ('Aynzele) memba daha ziyade şehrin batısındaki camilerin ve mahallelerin su ihtiyacını giderirken, şehrin doğusundaki mahallelerin ve camilerin su ihtiyacı içkale suyundan karşılanıyordu. Ali dede suyu ise şehrin merkezindeki memedin mahallesi ve civarına cevap veriyordu.

Şehrin güneyine ise anlaşıldığı kadarıyla 'Ayn-ı Zülal, içkale ve hamravat suları ulaşıyordu. Bu memba sularının ulaştığı Diyarbakır çeşmeleri genelde camii, mescid, medrese veya türbelerin duvarına gömülmüş kapı şeklindeki kemerler içinde yapılmışlardır. Bu çeşmelerin suları bazen doğrudan doğruya duvar içine gömülü bir lüleden zemine yerleştirilmiş bir yalağın içine akardı. Kemerin hemen altında çeşmenin kitabesi mevcuttur.

3.2.3. Cumhuriyet Sonrası

Cumhuriyet döneminde 1935 yılında Vakıflar İdaresi tarafından şehre su şebekesi döşenmiştir. Bu şebeke font olup su kayıpları yüksektir. Bu şebekenin bir kısmı hala Suriçi ve Yenişehir bölgelerinde kullanılmaktadır. Şehrin artan içme suyu ihtiyacını karşılamak üzere ilk planlı çalışma 1972 yılında başlamıştır. Gözeli kaynağından 11 km uzunluğunda 1000 mm çapında öngerilmeli beton borularla bir isale hattı döşenmiş ve bu hattın sonunda 3X3000 m³lük toplam 9000 m³ hacimli bir toplama deposu inşa edilmiştir. 1980 yılında artan nüfusla birlikte mevcut su, ihtiyacı karşılayamayacak duruma gelmiş ve İller Bankası Dicle Vadisinde 5 adet keson kuyu açmıştır. Ancak bu kuyulardan istenilen verim alınamamıştır. Bunun üzerine 1982 yılında İller Bankası DSİ Genel Müdürlüğüne müracaat ederek Gözeli havzasında 8 adet derin kuyu açtırmış ve 279 lt/sn'lik su temin ederek bunu mevcut isale hattına aktarmıştır. İsale hattının fiziksel ve hidrolik parametrelerinin yeterli gelmemesi

üzerine DSİ Genel Müdürlüğü 1986 yılında Gözeli mevkiinde 12 adet yeni kuyu açarak 362 lt/sn su ilavesi sağlamıştır. Gözeli havzasından elde edilen bu sular 75 m³'lük toplama odasına direkt terfi edilerek yaklaşık 9600 m. uzunluğunda 700 mm çapındaki borularla mevcut dağıtım odasına ve oradan da üç gözlü depoya verilmiştir.

1980 yılından sonra bölgedeki gelişmeler ve diğer faktörler kent nüfusunu hızla katlayarak mevcut altyapının yetersiz kalmasına neden olmuştur. Bu amaçla içmesuyu şebekesinin yenilenmesi çalışmaları başlatılmış bir yandan da 2025 yılına kadar şehrin su ihtiyacını karşılamak üzere yer altı suları yerine yüzeysel sulardan yararlanılması alternatifi üzerinde durulmuştur. Öncelikle Devegeçidi Barajından su temini için çalışılmış ancak kirlilik parametrelerinin çok yüksek olması nedeniyle buradan vazgeçilerek Dicle Barajından su teminine gidilmiştir.

Dicle Barajından su temini işi DSİ tarafından yürütülmüştür. DSİ Diyarbakır İçmesuyu Projesini 3 bölüme ayırmış ve her üç bölümü ayrı ayrı ihale edilmiştir.

Bu projenin önemli bölümünü oluşturan 1600 mm'lik ana isale hattı, pompa istasyonu, arıtma tesisi ve enerji iletim hattı tamamlanarak devreye alınmıştır. 2001 Haziran ayından itibaren de şehre düzenli olarak su verilmeye başlanmıştır.

3.3. DİYARBAKIR BELEDİYESİNİN ve DİSKİ'NİN TARİHÇESİ

Diyarbakır Belediyesi Osmanlı İmparatorluğu döneminde 1880 tarihinde biri Garp biri Şark olmak üzere iki belediye olarak kurulmuştur.

Garp Belediye Başkanı Müslüman, meclis üye çoğunluğu gayr-i müslim, Şark Belediye Başkanı gayr-i müslim meclis üye çoğunluğu Müslüman olacak şekilde bir idari yapılanmayla belediyeler oluşturulmuştur. Benzeri olmayan bu uygulama 1922 yılına kadar devam etmiştir. 1922 yılında her iki belediye birleştirilerek tek belediye haline dönüştürülmüştür.

Diyarbakır Belediyesi 1993 yılında büyükşehir belediyesi statüsüne kavuşturulmuş ve büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde üç alt kademe belediyesi oluşturulmuştur. 1994 yılında yapılan yerel yönetimler seçimleriyle büyükşehir belediye başkanı ve alt kademe belediye başkanları seçilmiş ve fiilen büyükşehir ve alt kademe belediyeleri hizmete başlamıştır.

2004 yılında çıkarılan 5216 sayılı kanunla büyükşehir belediye sınırları; valilik binası merkez kabul edilmek ve il mülkî sınırları içinde kalmak şartıyla, nüfusu bir milyona kadar olan büyükşehirlerde yarıçapı yirmi kilometre, nüfusu bir milyondan iki milyona kadar olan büyükşehirlerde yarıçapı otuz kilometre, nüfusu iki milyondan fazla olan büyükşehirlerde yarıçapı elli kilometre olan dairenin sınırı büyükşehir belediyesinin sınırı olmuştur. Bu sınırlar içerisinde kalan ilçeler büyükşehir ilçe belediyeleri, beldeler büyükşehir ilk kademe belediyeleri haline getirilmiştir. Bu sınırlar içinde kalan köylerin tüzel kişiliği sona ererek mahalleye dönüştürülmüştür. Yine aynı kanun bu köylerde su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütme görev ve yetkisini ilgili büyükşehir belediyesine bağlı su ve kanalizasyon idaresine vermiştir. 2008 yılında çıkarılan 5747 sayılı kanunla Bağlar İlk Kademe Belediyesine 10 köy bağlanmak üzere Bağlar, Kayapınar İlk Kademe Belediyesine 16 köy bağlanmak üzere

Kayapınar, Bağıvar ve Çarıklı ilk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak mahalleleri ile birlikte Sur İlk Kademe Belediyesine katılmıştır. Sur ilk kademe belediyesine 48 köy bağlanmak üzere Sur, Yenışehir İlk Kademe Belediyesine 9 köy bağlanmak üzere Yenışehir ilçeleri oluşturulmuştur.

Diyarbakır Su ve Kanalizasyon İdaresi daha önce Diyarbakır Belediyesine bağlı Su Otobüs ve Fırın İşletmesi olarak su ve kanal hizmeti veren küçük bir işletmeyken 4 Mayıs 1995 tarihinde Bakanlar Kurulu kararıyla sadece Su ve Kanalizasyon hizmeti veren Genel Müdürlük olarak kurulmasına karar verilmiştir. Büyükşehir Belediyesince kurulan bir komisyonca personeli mal varlığı ve diğer alacakları ile borçları büyükşehir belediyesinden ayrılarak 01.01.1996 tarihinde Diyarbakır Büyükşehir Belediyesine bağlı Genel Müdürlük olarak faaliyete başlamıştır. Faaliyet alanı 2004 yılında çıkarılan 5216 sayılı büyükşehir belediyesi kanunuyla genişlemiştir. Halen 4 ilçe belediyesine hizmet vermektedir.

DİSKİ Genel Müdürlüğü kurulduktan sonra Diyarbakır'da çok önemli altyapı projelerini başarıyla tamamlamıştır. Özellikle 1999 yılından sonra yaptığı yatırımlarla Diyarbakır'ın su ve kanalizasyon problemini çözmüştür.

3.4. KURULUŞ İÇİ ANALİZ

3.4.1. DİSKİ'nin Faaliyet Alanı İle Ürettiği Ürün ve Hizmetler

Faaliyet Alanı	Ürün/Hizmet
Su Temini ve dağıtımı	Ham suyun yer altı ve yer üstü kaynaklarından sağlanması
	Ham suyun arıtılarak içme suyuna dönüştürülmesi
	İçme suyunun depolanması
	İçme suyunun sürekli ve dengeli bir şekilde dağıtımı
Kullanılmış sular ile yağış sularının uzaklaştırılması	Toplanan kullanılmış atıksuların arıtılarak doğal ortama bırakılması
Etüt Proje	İçme suyunun elde edilmesi, dağıtımı ile ilgili tesislerin etüt ve projelendirilmesi
	Atıksuların toplanıp arıtılarak doğal ortama bırakılması ile ilgili tesislerin etüt ve projelendirilmesi
Tesislerin kurulması	Kamulaştırma İşlemleri veya Kullanma Hakları Tesisleri
	Ham suyun yer altı ve yer üstü kaynaklardan temini için gerekli tesislerin kurulması
	Ham suyun arıtılması için gerekli tesislerin kurulması
	İçme suyunun dağıtımı için gerekli tesislerin kurulması
	Atıksuların toplanması için gerekli tesislerin kurulması
	Atıksuların arıtılması için gerekli tesislerin kurulması
Abone Hizmetleri	Abonelik hizmetleri

	Sayaç Okuma ve Kontrol Hizmetleri
	Sayaç Bakım ve Onarım Hizmetleri
	Abone İtiraz, Şikâyet ve Önerilerinin Değerlendirilmesi
	Su Borcunun Tahsili Hizmetleri
İnsan Kaynakları Hizmetleri	İşe Alım İşlemlerinin Yürütülmesi
	Personel Özlük İşlemleri
	Eğitim Hizmetleri
	İş Güvenliği ve İşçi Sağlığı Hizmetleri
	İdari Hizmetler
Mali Hizmetleri	Gelir ve Giderlerin Kayıt Altına Alınması
	Ödemelerin Yapılması
	Bütçe Hazırlığı ve Takibi
Destek Hizmetleri	Malzeme, Donanım vb. Alımları
	Bakım ve Onarım Tedariki
	Tesis ve Yapıların Korunması
Tanıtım Hizmetleri	Hizmetlerin Tanıtılması
	Yenilikler Hakkında Bilgilendirme
	Yayın Hazırlama

3.4.2. DİSKİ'nin Yönetim Yapısı

DİSKİ'nin yönetimi, Genel Kurul, Yönetim Kurulu, Denetçiler, Genel Müdürlük organlarından oluşur.

Genel Kurul: DİSKİ Genel Kurulu DİSKİ'nin en üst karar organıdır. Büyükşehir Belediye Meclisinden oluşur. 5 yıl için seçilen toplam 32 üyelik meclis her yıl Mayıs ve Kasım aylarında özel gündemle toplanır.

Yönetim Kurulu: Bir başkanla, beş üyeden oluşur. Büyükşehir Belediye Başkanı Yönetim Kurulu'nun Başkanıdır. Belediye Başkanının bulunmaması halinde, Genel Müdür Yönetim Kurulu'na başkanlık eder.

Genel Müdür ile Genel Müdür Yardımcılarından hizmette eski olanı, hizmette eşitlik halinde yaşlı bulunanı Yönetim Kurulunun tabii üyesidirler. Yönetim Kurulu'nun diğer üç üyesi Büyükşehir Belediye Başkanı'nın teklifi ve İçişleri Bakanı'nın onayı ile atanır. Yönetim Kurulu'na atanan üyelerin hizmet süresi 3 yıldır. Süresi dolanlar yeniden atanabilirler. Bir üyeliğin herhangi bir sebeple boşalması halinde yerine atanacak olanların DİSKİ'nin konusuna giren teknik işlerde, yöneticilikte veya işletmecilikte uzmanlaşmış bulunmaları ve uzmanlıklarına uygun yüksek öğrenim görmüş olmaları gerekir.

Denetçiler: DİSKİ'nin işlemleri hizmet süreleri içinde sürekli olarak çalışacak olan iki denetçi tarafından denetlenir. Denetçi seçilebilmek için mühendislik, hukuk, ekonomi ve işletme

konularından en az birinde yüksek öğrenim görmüş ve uzmanlaşmış bulunmak ve aynı konuda en az 10 yıl görev yapmış olmak gerekir.

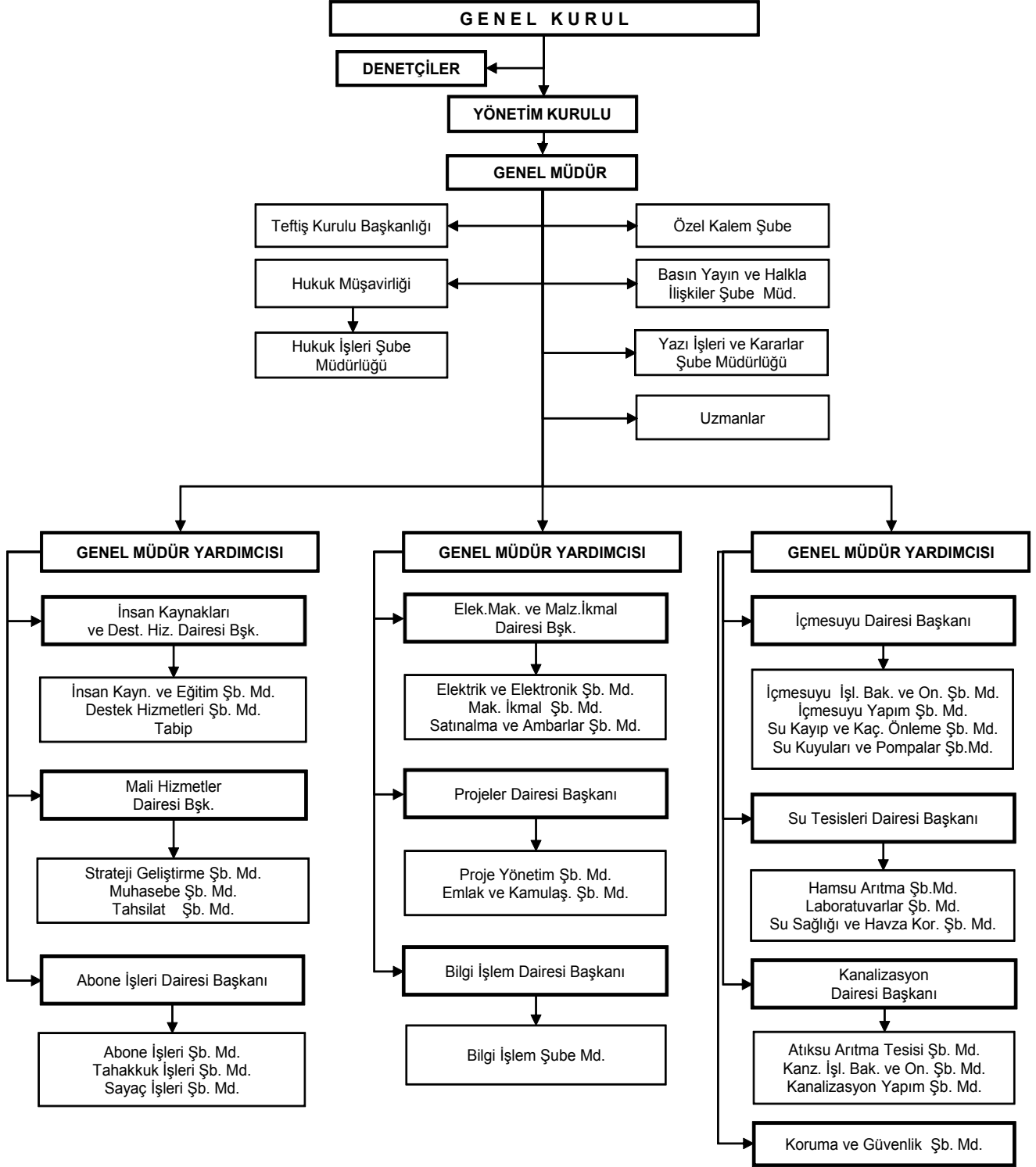
Denetçilerin hizmet süreleri iki yıl olup, hizmet süreleri sonunda yeniden seçilmeleri mümkündür. Denetçiler DİSKİ'nin çalışmalarına ilişkin olarak tespit ettikleri eksiklikler, aksaklıklar ve yasa dışı işlemler hakkında raporlarını Genel Kurul' a verirler. Raporun bir örneği de bilgi için Büyükşehir Belediye Başkanı'na sunulur. Ayrıca, Genel Kurul'un Mayıs ayı toplantısında Yönetim Kurulu'nun bir yıllık faaliyeti hakkında rapor verirler.

Genel Müdür ve Yardımcıları: Büyükşehir Belediye Başkanı'nın teklifi üzerine İçişleri Bakanı tarafından atanır. Genel Müdürün yüksek öğrenim görmüş ve uzmanlık dallarında en az 10 yıl çalışmış olması gerekir.

Genel Müdür Yardımcıları Genel Müdürün teklifi ve üzerine Büyükşehir Belediye Başkanı'nın onayı ile atanır.

DİSKİ'nin yönetim şeması şöyledir:

DİSKİ YÖNETİM ŞEMASI

İzleme ve Değerlendirme Sistemi

Kuruluşa ait birimlerin çalışmaları, günlük, haftalık, aylık, 3 aylık, 6 aylık ve yıllık raporlarla değerlendirilir. Üst yönetime, Halkla İlişkiler ve Su-Kanalizasyon birimleri günlük ve haftalık, Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı ise yıllık rapor sunarlar.

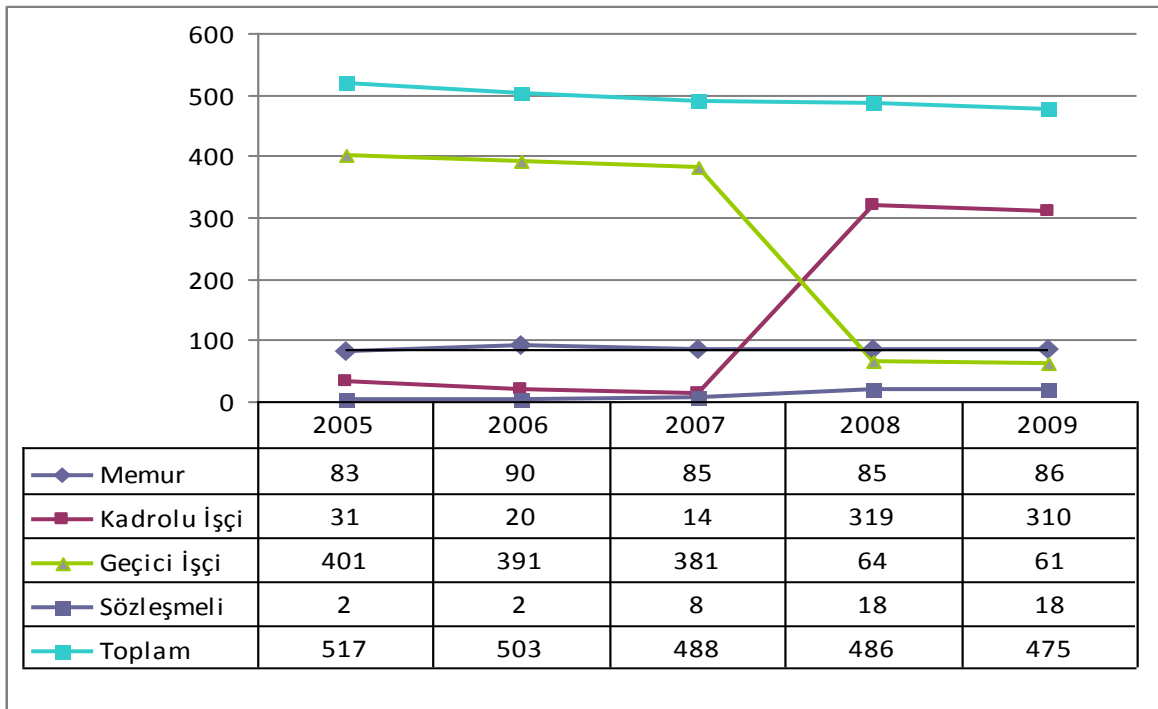
Yıllık faaliyet raporu, her yılın Mayıs ayında yapılan Genel Kurul toplantısında Büyükşehir Belediyesi Meclis üyelerine sunulur ve onaylanır.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile birlikte izleme ve değerlendirme sistemi, beş yıllık stratejik planlar ile yıllık performans programları ile yerine getirilmektedir. Ayrıca Genel Müdür tarafından haftalık değerlendirmeye yönelik toplantılar birim yöneticileri ve ilgili teknik personel ile yapılmaktadır.

3.4.3. İnsan Kaynakları

DİSKİ Genel Müdürlüğü'nün insan kaynağı yapısı memur, kadrolu (sürekli) işçi, geçici işçi ve sözleşmeli personellerden oluşmaktadır. Ayrıca bazı hizmetlerin yerine getirilmesinde dışarıdan hizmet alınması yoluna gidilmektedir.

Bütün organizasyonlarda olduğu gibi insan kaynağı sürekli değişen dinamik bir niteliğe sahiptir. Genel Müdürlüğün insan kaynağı yapısındaki değişimi ve vardığı noktayı analiz edebilmemiz için son 5 yıla ait sayısal bilgilerin de bulunduğu grafik aşağıda verilmiştir.

Yukarıdaki grafiğe bakıldığında toplamda; 5 yılın sonunda 42 personelin ayrılması ile %8'lik bir azalma görülmektedir. Geçici işçi sayısında azalma sürekli işçi sayısında ise artış

görülmektedir. Ancak grafikteki bu kırılmalar, sayısal bir artış ve azaltıktan ziyade 2007 yılında 5620 sayılı “Kamuda Geçici İş Pozisyonlarında Çalışanların Sürekli İşçi Kadrolarına veya Sözleşmeli Personel Statüsüne Geçirilmeleri, Geçici İşçi Çalıştırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması” hakkındaki yasa ile geçici işçilerin sürekli işçi statüsüne geçirilmelerinin bir sonucudur. Memur sayısında ciddi bir değişim görülmediği ve yatay bir seyir izlediği görülmektedir. Sözleşmeli personel sayısında ise 2007 den itibaren ciddi bir artış görülmektedir. Bu artışın bir nedeni 5620 sayılı yasa ile geçici iş pozisyonundaki 4 personelin sözleşmeli personel statüsüne geçmesi, diğer bir nedeni ise Genel Müdürlüğün personel istihdamında sözleşmeli personel statüsünü tercih etmesidir.

Memur personelin 66’sı Genel İdari Hizmetler (GİH), 18’i Teknik Hizmetler (TH) ve 2’si ise Yardımcı Hizmetler sınıfındadır.

DİSKİ’de çalışan insan kaynağının öğrenim durumuna göre dağılımı ise aşağıdaki tabloda verilmiştir.

	Memur	Kadrolu İşçi	Geçici İşçi	Sözleşmeli P.	Toplam	%
Yüksek Lisans	3	2	3	1	9	1,9
Lisans (İdari)	20	9	1	2	32	6,7
Lisans (Teknik)	17		24	10	51	10,7
Ön Lisans (İdari)	8	10			18	3,8
Ön Lisans (Teknik)	12	3	27	4	46	9,7
Normal Lise	12	77			89	18,7
Teknik Lise	12	4	6	1	23	4,8
Ortaokul	1	57			58	12,2
İlkokul	1	134			135	28,4
Okuryazar		14			14	2,9
Toplam	86	310	61	18	475	100

Yukarıdaki tablo incelendiğinde üniversite mezunu olan yüksek lisans, lisans ve ön lisans toplamının oranı %32,8 olduğu, lise mezunlarının % 23,6 olduğu, ilköğretim mezunu ve okuryazar oranının ise %43,6 olduğu görülmektedir.

Lisans mezunlarının alanlarına göre dağılımı ise şöyledir:

Bölüm Adı	P. Sayısı	Bölüm Adı	P. Sayısı
Elek.-Elektronik Mühendisi	5	İşletme	9
Endüstri Mühendisi	1	İktisat	3
İnşaat Mühendisi	9	İş İdaresi	3
Çevre Mühendisi	1	Kamu Yönetimi	3
Makine Mühendisi	6	Yönetim ve Organizasyon	1
Kimya Mühendisi	2	Çalışma Ek. ve End. İlişkileri	2
Bilgisayar Mühendisi	3	Maliye	1
Fizik Mühendisi	1	Sınıf Öğretmenliği	2
Harita Mühendisi	1	Fransızca Öğretmenliği	1

Hidrojeoloji Mühendisi	1	Beden Eğitimi	2
Jeofizik Mühendisi	1	Biyolog	4
Jeoloji Mühendisi	2	Kimyager	5
Ziraat Mühendisi	6	Felsefe	1
Mimar	1	Edebiyat	1
Avukat	3	Matematik	1
Diş Hekimi	1	Toplam	83

DİSKİ'nin sahip olduğu insan kaynağının hizmet sürelerine göre dağılımı ise şöyledir:

Hizmet Süresi	Memur	Kadrolu İşçi	Geçici İşçi	Sözleşmeli	Toplam	%
0 – 4				15	15	3,2
5 – 9	5	16	48	2	71	14,9
10 – 14	36	184	10	1	231	48,6
15 – 19	20	83	3		106	22,3
20 – 24	10	22			32	6,7
25 ve üstü	15	5			20	4,2
Toplam	86	310	61	18	475	100

Tabloya bakıldığında personelin hizmet sürelerinin 10-20 yıl arasında yoğunlaştığı ve % 70,9 oranına isabet ettiği görülmektedir. Bu oran personelin ağırlıklı olarak genç ve deneyimli kişilerden oluştuğunu göstermektedir. Personelin ortalama hizmet süresi ise 13 yıl olarak tespit edilmiştir.

DİSKİ'de çalışan ait insan kaynağının yaş durumuna göre dağılımı ise şöyledir:

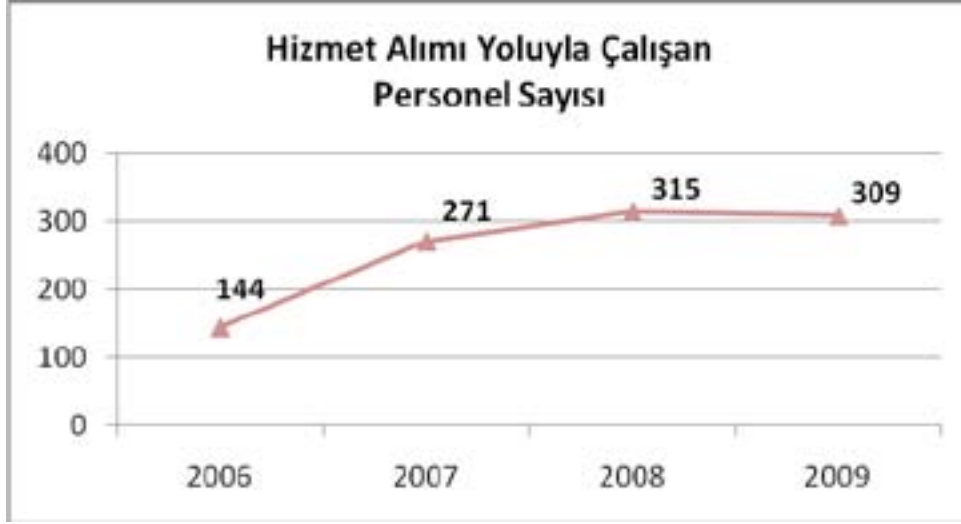
Yaş	Memur	Kadrolu İşçi	Geçici İşçi	Sözleşmeli P.	Toplam	%
20 – 29		6	7	4	17	3,6
30 – 39	24	111	45	11	191	40,2
40 – 49	47	168	9	2	226	47,6
50 – 59	13	25		1	39	8,2
60 ve üstü	2				2	0,4
Toplam	86	310	61	18	475	100

Hizmet süresinde de belirtildiği gibi DİSKİ personeli genç bir yapıya sahip olup, 30-50 yaş arasındaki personel oranı % 87,8 e isabet etmektedir. Personelin ortalama yaşı ise 41 olarak tespit edilmiştir.

DİSKİ'de 475 personelden erkek personel sayısı 447 ile % 94,1 oranında, kadın personel sayısı ise 28 ile % 5,9 oranındadır.

DİSKİ hizmetlerini yerine getirirken bazı hizmetlerini, dışarıdan hizmet alımı (outsourcing) yoluyla yerine getirmektedir. Dışarıdan temin edilen hizmetlerde çalışan personel dağılımı şöyledir:

Hizmet Alanı	2006	2007	2008	2009
Sayaç Okuma, Açma-Kesme	48	48	48	48
İçmesuyu Hizmetleri	61	104	118	81
Kanalizasyon Hizmetleri	35	67	97	79
Güvenlik Hizmetleri	-	52	52	49
Laboratuvar Hizmetleri	-	-	-	18
Ulaşım Hizmetleri	-	-	-	34
Toplam	144	271	315	309

Personel giderlerinin yıllara göre değerleri ve toplam giderler içindeki payı şöyledir:

Yıl	Personel Giderleri (TL)	Toplam Giderler İçindeki Payı (%)
2004	12.166.868	19,7%
2005	14.522.861	38,1%
2006	14.337.094	38,4%
2007	17.214.369	28,6%
2008	16.414.001	24,3%

3.4.4. Mali Durum

Mali Kaynaklar

2560 sayılı İSKİ Kanununa göre DİSKİ'nin mali kaynakları şöyle sıralanabilir:

- Su satışı ve kullanılmış suların uzaklaştırılmasına karşılık tarifesine göre abonelerden alınacak ücretler,
- Belediye Gelirler Kanunu uyarınca su ve kanalizasyon tesislerinden yararlananlardan ilgili Belediye adına alınacak katılma payları,

- c) Hizmet alanındaki Belediyelerin, İller Bankası'na 2380 Sayılı "Belediyelere ve İl Özel İdarelerince Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun" gereğince nüfus esasına göre dağıtılan paylardan bu bankaca tutularak DİSKİ'ye gönderilecek % 10'lar,
- d) Büyük ve temel yatırım programları karşılığında Devletçe yapılacak yardımlar,
- e) DİSKİ'ye devredilecek tesis ve işletmelerden sağlanan gelirler,

Kredi ve Borçlanmalar

2560 sayılı İSKİ Kanunu'na göre DİSKİ yurt içi kuruluşlardan İller Bankası'ndan, Maliye Bakanlığı'nın izniyle yurt dışı kuruluşlardan kredi ve borç alabilir.

DİSKİ İller Bankası'ndan alacağı kredilerde, İller Bankası Kanunu'nun birinci maddesinde yazılı İdare ve Kurumlara verilen krediler hakkındaki hükümlere tabidir.

Gelirler

Gelir Türü	2004	2005
İşletme Gelirleri	29.493.704	28.689.454
İşletme Dışı Gelirler	12.595.930	5.748.135
Krediler	16.444.069	0
Geçmiş Yıl Alacakları	9.540.208	2.822.336
Toplam	68.073.911	37.259.925

Gelir Türü	2006	2007	2008
Vergi Gelirleri	9.845.070	2.590.027	2.645.076
Vergi Dışı Gelirler	40.897.040	-	-
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	-	43.828.118	46.144.958
Sermaye Gelirleri	338.267		
Alınan Bağış Ve Yardımlar	1.328.136	7.361.008	2.881.431
Diğer Gelirler	-	10.892.969	17.551.605
Toplam	52.408.513	64.672.123	69.223.069

Giderler

Gider Türü	2004	2005
İşletme Giderleri	29.984.152	30.944.593
Borç Ödemeleri	3.155.293	3.136.287
Yatırım Giderleri	28.736.006	4.051.015
İştirakler		
Toplam	61.875.451	38.131.895

Gider Türü	2006	2007	2008
Personel Giderleri	4.337.094	17.214.369	16.414.001
S.G.K. Devlet Primi Gid.	1.846.253	2.251.139	2.770.551
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	12.577.866	22.768.067	28.465.734
Faiz Giderleri	692.853	897.590	1.935.549
Cari Transferler	612.228	1.003.719	1.802.278
Sermaye Giderleri	4.940.522	10.582.490	16.164.958
Sermaye Transferleri	-	134.640	-
Bağış ve Yardımlar	1.496.754	-	-
Borç Verme	800.000	-	-
Gayrimenkul Ser. Ürt. Gid.		5.388.389	-
Toplam	37.303.570	60.240.404	67.553.071

DİSKİ'nin Borçları

İç Borçlar

Kurum / Kuruluş	Miktar (TL)
İller Bankası	36.103.486
DSİ	35.193.538
TEDAŞ	36.827.216
TOPLAM	108.124.240

Kredi Borçları Geri Ödeme Planı

Yıllar	Banka	Faiz Ödemeleri (€)	Toplam Faiz Ödemesi (€)	Anapara Ödemesi (€)	Toplam Anapara (€)	Yıllık Toplam (€)
2010	EIB	596.280	954.185	1.918.200	1.918.200	2.872.385
	KFW	357.904		0		
2011	EIB	553.599	911.504	1.963.200	2.410.580	3.322.084
	KFW	357.904		447.380		
2012	EIB	509.890	854.373	2.008.200	2.902.961	3.757.334
	KFW	344.483		894.761		
2013	EIB	465.119	791.707	2.053.800	2.948.561	3.740.267
	KFW	326.588		894.761		
2014	EIB	419.278	727.971	2.102.000	2.996.761	3.724.732
	KFW	308.692		894.761		

Alacaklar

	Ana Para	Gecikme	Toplam
Mesken	12.490.318	5.026.310	17.516.628
İşyeri	3.864.445	1.290.639	5.155.084
Resmi Kurum	16.672.467	13.961.462	30.633.929
TOPLAM	33.027.231	20.278.411	53.305.641

Araç ve İş Makinesi Envanteri

Araç ve İş Makinesi Envanteri	Kuruma Ait	Kiralık
Binek	8	10
Kamyonet	14	40
Jeep	1	-
Traktör	9	-
Vidanjör	9	-
Minibüs/Midibüs	5	9
Beko Loder	12	-
Ekskavatör	1	-
Kamyon	2	-
Vinçli Kamyon	1	-
Hidroliiftli Kamyon	1	-
Vinç	1	-
Asfalt Silindiri	1	-
Forklift	1	-
Su Tankeri	1	-
Kanal Görüntüleme Aracı	1	-
Toplam	68	59

Bina Envanteri

- Bağlarbaşı İçmesuyu ve Kanalizasyon İşletme Binası
- Bağlar Şube Md. Binası
- İçme suyu Arıtma Tesisi ve Pompa İstasyonu
- Atık su Arıtma Tesisi ve Pompa İstasyonu
- 7 adet Su Deposu
- Köylerde toplam 32 adet ayaklı depo, 16 adet gömme depo

Bilgisayar, Yazıcı ve Faks Envanteri

Birimler	Masa Üstü	Diz Üstü	Yazıcı	Faks	Server
Genel Müdürlük		4			
Özel Kalem Şube Müdürlüğü	3	4	4	1	
Hukuk Müşavirliği	3	3	1		
Basın Yayın ve Halkla İliş. Şb. Md.	3		3		
Yazı İşleri ve Kararlar Şb. Md.	4		1		
Abone İşleri Dairesi Başkanlığı	23	2	7		
Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı	5	10	4		9
Elektrik Mak. ve Mlz. İk. Da. Bşk.	11	6	10	2	
İçmesuyu Dairesi Başkanlığı	20	16	18	1	2
İnsan Kay. ve Dest. Hiz. Da. Bşk.	6	1	3		
Kanalizasyon Dairesi Başkanlığı	23	6	20	2	
Projeler Dairesi Başkanlığı	1	2	1		
Strateji Geliştirme Da. Bşk.	41	4	34	2	
Su Tesisleri Dairesi Başkanlığı	9	9	6		
Koruma ve Güvenlik Şb. Md.		1			
Toplam	152	68	112	8	11

3.6.5. Teknolojik Düzey

BİLGİ TEKNOLOJİSİ

Donanım Alt Yapısı:

Kurumumuz bünyesinde kurulu bulunan otomasyon sisteminde 270 adet kişisel bilgisayar 48 adet El bilgisayarı, 8 adet sunucu (dördü RISC tabanlı sunucu) bulunmaktadır. İlimizin değişik noktalarında bulunan 12 adet birimiz kiralık liz line hatları ile merkez binaya bağlıdır. 8 noktada faaliyet gösteren tahsilat veznelerimizde gerçek zamanlı tahsilat yapılmaktadır. Kurumumuz merkez binasında faal çalışan lokal network tam anlamıyla 100 mbit çalışmakta, sunucuların tamamı merkezi network omurgasına 1000 mbit ile bağlıdır.

Lokal ağımızda kurulu bulunan switchler omurga switchlere cat-6 kablolar vasıtasıyla 1000 mbit hızında bağlıdır. Merkezden uzak olan 12 adet dış birimizde de % 90 seviyelerinde lokal network ağı kurulu durumdadır. Bu networklerde kullanılan switchlerin bir kısmı akıllı switchlerdir. Merkez binada da kurulu bulunan lokal ağımızda akıllı switchler kullanılmaktadır. Network güvenliği için merkez binada iki adet firewall mevcuttur.

Dış birimlerimizde de firewall koruması mevcuttur. Merkez bina ve 5 adet dış birimizde internet erişimi mevcuttur. Ayrıca merkez bina ve ek bina olmak üzere tam yükte 3 saat besleme yapabilen toplam 170 Kva olmak üzere online çalışan üç adet, ve dış birimlerimizin tamamında değişik güç seviyelerinde 12 adet güç kaynağı mevcuttur.

Yazılım Alt Yapısı

Genel müdürlüğümüz bünyesinde kurulu bulunan otomasyon sistemi mimarisi çok katmanlı mimaridir. Sunucu sistemlerimizde AIX, Linux, Windows 2003 server işletim sistemleri kullanılmakta PC ler de ise Windows XP ve Vista işletim sistemleri kullanılmaktadır. Veritabanı yönetim sistemi Oracle veritabanıdır. Web tabanlı, platform bağımsız çalışabilen sözel bilgi sistemi mevcuttur. Bu uygulamanın birimlerce kullanılma oranı % 90 seviyelerindedir. Program modüllerinin birbirleri ile uyumu %80 civarındadır.

Telefon belediyeciliği ve internet belediyeciliği uygulamaları mevcuttur. Ayrıca kurumumuz internet sitesi salt bir web sitesi olmayıp portal olarak da hizmet vermektedir. Hizmet kapsamı olarak borç öğrenme, E-Fatura, E-Ödeme, E-İtiraz, Borç Sorgulama ve Kredi kartı ile borç ödeme işlemleri yapılabilmektedir.

Coğrafi Bilgi Sistemi (GIS)

Coğrafi bilgi sistemi (GIS) için Mapinfo, Netcad ve Autocad yazılımı kullanılmaktadır. Ayrıca Coğrafi bilgi sistemi için kullanılan Diyarbakır bina ve yol envanteri mevcuttur.

DİSKİ'NİN Mevcut Bilgisayar Hizmetleri

DİSKİ Bilgi İşlem Şube Müdürlüğü bünyesinde mevcut bilgisayar otomasyon sistemi bir paket program olarak;

- (a) Su Tahakkuk ve Tahsilat Hizmetlerini (Abone Yönetim Sistemi)
- (b) İşçi ve Memur Bordro Hizmetlerini,
- (c) Personel Özlük bilgilerini,
- (d) Muhasebe Hizmetlerini,
- (e) Stok Kontrol Hizmetlerini,
- (f) Analitik Bütçe uygulamalarını,
- (g) Araç Takip sistemini,
- (h) Alo DİSKİ 185 Çağrı Merkezini,
- (i) IVR Sesli Yanıt Sistemini (444 4 185)

DİSKİ Otomasyon Sistemi yukarıda belirtilen mevcut bilgisayar otomasyon sistemi ile yürütmektedir.

HAMSU ARITMA TESİSİ

Genel: Sistem 2015 ve 2030 yılları hedef alınarak 2 aşamalı olarak tasarlanmıştır. 1. Aşama kapasitesi 255.000 m³/gün'dür. Dicle Barajı Gölünden elde edilen sular motopomplar marifeti ile terfi edilerek, 32 km mesafede kent merkezinde bulunan Arıtma Tesisine iletilmektedir. Dicle Barajı Pompa İstasyonunda 3 adet 4 MW'lık elektro motopomp grubu bulunmaktadır. Kurulu güç 16-20 MWA' dır. Dicle Barajı Pompa İstasyonu ile İçme Suyu Arıtma Tesisi PLC esaslı ve tam otomasyon sistemi ile işletilmektedir.

Pompa İstasyonu: Her elektro motopomp grubu diğerlerinden bağımsız bir şekilde ayrı ayrı PLC'ler ile kumanda edilmektedir. Tesiste 5 adet PLC bulunmaktadır.

Arıtma Tesisi: Tesiste bulunan proses ünitelerinden; Kimya, Çamur, Durultucular, Filtreler ile Merkez Otomasyon odasında ayrı ayrı olmak üzere 5 adet PLC bulunmaktadır.

Laboratuvar: Tesis içinden ve dışarıdaki depo ve şebeke ağından getirilen su numunelerine ait bakteriyolojik ve kimyasal bütün analizler yapılabilmektedir. Kimyasal analizler kapsamında ağır metaller, metaller tespiti (arsenik, kurşun, civa, bakır, demir, alüminyum gibi), toprak analizleri kapsamında azot, fosfor, protein, toplam organik madde gibi parametrelere ait analizler yapılabilmektedir. Laboratuvarında başlıca bulunan ekipmanlar; Atomik absorpsiyon, UV-vis, Spektrofotometre, Türbidimetre, Membran Filtrasyon, Kjeldal Distilasyon cihazlarının yanında, numune hazırlama ekipmanları (mikroalga, öğütücüler, çeker ocak, su banyosu... gibi) bulunmaktadır.

SCADA

Donanım Alt Yapısı:

SCADA şefliği bünyesinde kurulu bulunan otomasyon sisteminde 3 adet Workstation (Desktop PC) 5 adet Sistemi monitörize etmek için kullanılan notebook, 2 adet 10/10/1000 Mbitlik Cnet switch, 1 Adet orta ölçekli Labris firewall, 2 adet Redundant çalışan Server, 2 adet redundant çalışan RTU, 1-10 Watt arasında ayarlanabilen dış istasyonlarımızla bağlantı kurmak için kullandığımız Radyo-Modem mevcuttur.

Dış birimlerimizle haberleşmelerimizi yeri gelince, Dialup, ADSL VPN tüneller ve 443 MHZ üzerinden yeri gelince 9600 ile 118.000 bps arasında wireless haberleşme teknolojilerini kurmaktayız. Ayrıca 3 Adet Workstation olarak kullandığımız PC'lerden birini yaklaşık 2 yıldır WEB sunucu olarak kullanıp, 15 ayrı kullanıcıya hizmet vermekteyiz.

Yazılım Alt Yapısı

Yazılım olarak ana sistemlerimizde ve operatörlerin izlenmesi için High-Leit SCADA sistemini kullanmaktayız. Desktop ve notebook sistemlerimizde Microsoft Windows işletim sistemlerinde XP Pro/Vista ve Windows 7 bulunmakta olup iç korumalarını ise Lisans ve bedel ödemeyi gerektirmeyen Microsoft Essential Security, Microsoft Windows Malicious Software Removal Tools ve Microsoft Firewall kullanmaktayız.

Akaryakıt Otomasyon Sistemi: Otomatik yakıt verme özelliğine sahiptir. Hangi araca ne kadar yakıt verildiğini, depoda ne kadar yakıt kaldığını raporlama özelliğine sahiptir.

Kanal Görüntüleme Aracı: Boru çapı en az 2 mm ve üstü çaptaki boruları görüntüleme yapabilmekte. Görüntüleme kapasitesi en fazla 80 metre. Tekerlekli olup, tekerlek çapları farklı ebatlardadır. Komanda ile çalışma kapasitesine sahiptir. Görüntülemeyi kayıt edebilme ve fotoğraf çekme özelliği vardır. 360 derece dönme özelliğine sahiptir.

İçme Suyu Kaçak Tespit Aracı: Kaçak tespit aracında kullanılan ekipmanlar aşağıda verilmiştir.

- a. Debi ölçer
- b. Korelatör
- c. Akustik dinleme cihazı
- d. Basınç ölçer
- e. Metal detektörü
- f. Hat arama cihazı

3.7. PAYDAŞ ANALİZİ

Paydaş, kurumdan doğrudan veya dolaylı etkilenen ve kurumu etkileyen, kuruma girdi sağlayan; kurumun hizmet sunduğu, işbirliği yaptığı kişi, grup veya kurumlar olarak nitelenebilir.

Stratejik planlamanın önemli aşamalarından biri olan paydaş analizinde, DİSKİ'nin hizmetleri üzerinde yönlendiriciliği olan ve çalışmalarından doğrudan veya dolaylı etkilenen kişi, kurum ve kuruluşların görüş, beklenti ve önerileri dikkate alınmaya çalışılmıştır.

Çalışma kapsamında, öncelikle iç ve dış paydaşlar tespit edilmiş ve liste haline getirilmiştir. Vatandaşlar, dış paydaş grubuna dahil edilmiştir. Buna göre, DİSKİ'nin iç ve dış paydaşlarının kategorik gruplandırması, paydaş türü, gerekçesi ve önceliği aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Paydaş Adı	Paydaş Türü	Paydaşlık Gerekçesi	Önceliği
Genel Kurul Denetçiler Yönetim Kurulu Yöneticiler Çalışanlar	İç	Hizmeti Üretimini Gerçekleştirmek	Yüksek
Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi İlçe Belediyeleri Sendikalar		Hizmetin Üretilmesine Doğrudan Katkıda Bulunmak	Düşük
DSİ 10. Bölge Müdürlüğü DEDAŞ Müessese Müdürlüğü İl Telekom Müdürlüğü Bayındırlık ve İskan İl Müdürlüğü Karayolları 9.Bölge Müdürlüğü Çevre ve Orman İl Müdürlüğü İl Planlama ve Koordinasyon Md. Tarım İl Müdürlüğü İl Sağlık Müdürlüğü İl Emniyet Müdürlüğü İller Bankası 11. Bölge Md. Meteoroloji İşleri Bölge Md. TCDD 5. Bölge Müdürlüğü Dicle Üniversitesi Meslek Örgütleri Defterdarlık SGK İl Müdürlüğü İl Özel İdaresi Kaymakamlıklar Muhtarlıklar Sivil Toplum Kuruluşları Uluslar arası Kuruluşlar	Dış	Hizmetin Üretilmesini Doğrudan Etkilemek	Yüksek
			Düşük
Vatandaşlar, Kamu Kurum ve Kuruluşları, Sivil Toplum Örgütleri, Meslek Odaları	Müşteriler	Hizmeti Tüketmek	Yüksek

Stratejik planlama çalışması kapsamında, dış paydaşlara resmi yazı ile paydaş anket formu gönderilmiştir. Paydaşlardan, anket formunun doldurularak belirlenen tarihte toplantıya katılım sağlamaları istenmiştir. Bu amaçla tespit edilen toplam 44 dış paydaşa anket formu gönderilmiş ve 25 geri dönüş olmuştur. Düzenlenen dış paydaş toplantısı ile birebir dış paydaşlarımızın görüş, öneri ve beklentileri kayıt altına alınmıştır.

Geri dönüş yapılan anketler değerlendirmeye tabii tutulmuş ve sonuçlar elde edilmiştir. Ayrıca dış paydaş toplantısında kayıt altına alınan görüş ve önerilerde sınıflandırılarak liste haline getirilmiştir.

Dış paydaşlarımızın en önemlilerinden olan Diyarbakır halkının da görüş, öneri ve beklentilerini almak amacıyla memnuniyet araştırması yapılmış ve sonuçlar elde edilmiştir.

3.7.1. Paydaş Anket Formunun Değerlendirilmesi

DİSKİ dış paydaşlarımız olan 44 kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütüne paydaş anket formu göndermiş ve anketlerden 25 geri dönüş olmuştur. Alınan anketler değerlendirmeye tabi tutulmuş ve aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

DİSKİ'nin sunduğu hizmetler hakkında ne ölçüde bilgi sahibi oldukları sorulmuş, % 8 tamamen, % 40 büyük ölçüde, % 48 kısmen ve % 4 hiç cevapları alınmıştır.

DİSKİ'nin temel hizmetleri başlıklar ile ne ölçüde başarılı bulunduğu sorulmuş ve aşağıdaki cevaplar elde edilmiştir:

İçmesuyu Temini ve Sunumu, % 32 tamamen, % 52 büyük ölçüde ve % 16 kısmen başarılı bulunmuştur.

Atıksuların toplanması, arıtılması ve uzaklaştırılması, % 12 tamamen, % 60 büyük ölçüde, % 6 kısmen ve % 4 hiç oranlarında başarılı bulunmuştur.

Yağmur Sularının Toplanması ve Uzaklaştırılması, % 4 tamamen, % 28 büyük ölçüde, % 44 kısmen ve % 24 hiç oranlarında başarılı bulunmuştur.

Su Kaynaklarının ve Su Havzalarının Korunması, % 4 tamamen, % 12 büyük ölçüde, % 76 kısmen ve % 8 hiç oranlarında başarılı bulunmuştur.

Dere Islahları, % 16 büyük ölçüde, % 56 kısmen, % 28 hiç oranlarında başarılı bulunmuştur.

Çevrenin Korunması ve Kontrolü, % 24 büyük ölçüde, % 64 kısmen, % 12 hiç oranlarında başarılı bulunmuştur.

Abone Hizmetleri, % 12 tamamen, % 60 büyük ölçüde, % 7 kısmen başarılı bulunmuştur.

Tarihi Su Yapılarının Korunması, % 12 büyük ölçüde, % 72 kısmen, % 16 hiç oranlarında başarılı bulunmuştur.

Dış paydaşlarımıza DİSKİ'nin başarılı /güçlü bulduğunuz yönlerinden ilk 5 tanesini öncelik sırasına göre sıralamaları istenmiştir. Alınan cevaplara göre aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Başarılı/Güçlü Yön	Derecesi
Teknolojik Düzeyi	1
Yeniliğe ve Değişime Açık Olması	2
Kurumsal Yönetim Anlayışı ve Olumlu Kurum İmajının Varlığı	3
Paydaşlarıyla İlişkilerinin Yeterli Olması	4
Tanıtım Faaliyetlerinin Yeterli Olması	5

Yukarıdaki soruya benzer olarak DİSKİ'nin başarısız /zayıf /geliştirilmesi gereken yönlerinden ilk 5 tanesini öncelik sırasına göre sıralamaları istenmiştir. Alınan cevaplara göre aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Başarısız /Zayıf /Geliştirilmesi Gereken Yön	Derecesi
Tanıtım Faaliyetlerinin Yetersiz Olması	1
Personel Kalitesinin Yetersiz Olması	2
Halkla İlişkiler Faaliyetlerinin Yetersiz Olması	3
Çalışanlar Tarafından Benimsenen Güçlü ve Açık Kurum Kültürünün Olmaması	4
Paydaşlarıyla İlişkilerinin Yetersiz Olması	5

Dış paydaşlarımıza kurumları ile DİSKİ arasındaki ilişkilerin ne ölçüde başarılı yürütüldüğü sorulmuş, % 5 tamamen başarılı, % 40 büyük ölçüde, % 50 kısmen ve % 5 hiç başarılı olmadığı yönünde cevaplar alınmıştır.

Anket katkı formunda Dış paydaşlarımızda DİSKİ'nin daha fazla önem vermesi gereken hizmet alanlarından ilk beş tanesini seçmeleri istenmiştir. Alınan cevaplara göre, DİSKİ birinci olarak içmesuyu temini ve sunumuna, ikinci olarak atıksuların toplanması, arıtılması ve uzaklaştırılmasına, üçüncü olarak yağmur sularının toplanması ve uzaklaştırılmasına, dördüncü olarak dere ıslahlarına ve beşinci olarak ta çevrenin korunması ve kontrolüne önem vermesi gerektiği belirtilmiştir.

Öneriler

Dış paydaşlarımıza gönderilen paydaş anket formunda DİSKİ'nin çalışmalarını daha iyi bir şekilde yerine getirebilmesi için önerileri sorulmuştur.

DİSKİ ile Kurumunuz arasındaki ilişkilerin başarılı bir şekilde yürütülmesi için öneriler sorulmuş ve aşağıdaki öneriler alınmıştır:

- DİSKİ'nin yaptığı çalışmalar ile ilgili kamu kurumlarını bilgilendirmeli, daha fazla diyalog sağlanmalı
- Yapılan çalışmalar hakkında sivil toplum kuruluşları bilgilendirilmeli, çevre konusunda STK'ler ile ortak çalışma yapılması
- DİSKİ hizmet alanlarında üniversiteden görüş alınması ve diyalogun artırılması. DİSKİ hizmetlerine akademik bakış kazandırılması

DİSKİ ile Kurumunuz arasında hangi alanlarda işbirliği yapılabileceği sorulmuş ve aşağıdaki belirtilen kurumlar önerilerini sunmuşlardır:

- DİSKİ'yi ilgilendiren konularda her türlü meteorolojik hizmet kesintisiz ve zamanında verilebilir. (Meteoroloji Bölge Müdürlüğü)
- Yerüstü ve yer altı suyu çalışmalarında işbirliği sağlanabilir (Jeoloji Mühendisleri Odası)
- Temiz su temini ve kullanımının daha az enerji ile sağlanarak enerji verimliliğinin sağlanması (Türk Telekom)
- Tarihi su yollarının korunması ve tarihi mekanlarda verilecek altyapı hizmetlerinde işbirliği yapılabilir. (ÇEKÜL Vakfı)
- Atıksuların toplanması ve uzaklaştırılması (Dicle Üniversitesi)
- Çevre temizliği ve Dicle havzasının korunması konularında ortak çalışma yapılabilir (Yerel Gündem 21)
- Altyapı sorunlarının projelendirilmesi ve çözümü konusunda işbirliği yapılabilir (GABB)

- Yoksullara yönelik özel tarife uygulaması konusunda işbirliği yapılabilir (Sarmaşık Derneği)
- İmara yeni açılan alanlarda altyapı sorunlarının çözümünde birlikte geliştirilmesi (Kayapınar Belediyesi)
- Çevrenin korunması ve denetimi, dere ıslahları ve tarımsal açıdan su havzalarının belirlenmesi konularında işbirliği yapılabilir (Tarım İl Müdürlüğü)
- Halkla ilişkiler, iletişim vb. konularda branş öğretmenleri tarafından seminer verilebilir (Milli Eğitim Md.)
- AYKOME'ye yeterli katılım sağlanarak işbirliğinin artırılabilir (Büyükşehir Belediyesi)
- Coğrafi bilgi sistemi ve altyapı sistemleri konularında ortak çalışmalar yapılabilir (Harita Müh. Odası)
- Dere ıslahları, çevre korunması ve kontrolü konularında işbirliği yapılabilir (Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü)
- Yapılan hidrojeolojik etütler DSİ'de kontrol edilebilir (DSİ)
- Dere ıslahları konusunda ortak çalışmalara yapılabilir (DSİ)

Dış paydaşlarımıza DİSKİ'nin hizmet alanlarına ait başlıklarda önerileri sorulmuş ve aşağıdaki öneriler alınmıştır.

İçmesuyu Temini, Artırılması ve Sunumu

- Dicle barajı pompa istasyonunu yenilenmeli
- Daha kaliteli bir su temini için şebeke asbestli borulardan arındırılmalı
- Su depoları ve pompaların kayıpları giderilmeli
- Kaçak su tüketimi önlenmeli
- Bakır madeni işletmesinin kimyasal artıklarının maden çayına ve ardından Dicle nehrine karışması sonucunda içmesuyuna olan etkileri araştırılmalı
- İçmesuyundaki kireç oranının düşürülmesine yönelik çalışmalar yapılmalı
- İçmesuyu standardı ve kalite kontrolü kurumlar ve halk ile paylaşılmalı

Atıksuların Toplanması, Arıtılması ve Uzaklaştırılması

- Dicle nehrinin doğu yakasında bulunan Dicle Üniversitesi kolektörü yapılmalı
- Sel tehlikesi ve yağış debisi fazla olan havzalar koruma altına alınmalı ve güvenliği sağlanmalı
- Dicle nehrine akabilecek her türlü atıksular kontrol altına alınmalı
- Prosesin güçlendirilmeli, biyolojik ve kimyasal arıtmanın hızlandırılmalı

Yağmur Sularının Toplanması ve Uzaklaştırılması

- Yağmursuyu toplama sistemi kurulmalı

Su Kaynaklarının ve Su Havzalarının Korunması

- Gözeli ile Dicle barajı içmesuyu havzalarının korunması ve koruma alanlarının denetimi
- Bu konuda STK'ler ile birlikte çalışılmalı

- Yeni su kaynakları ve havzaları araştırılmalı
- Vatandaşın açtığı artezyen kuyuları kontrol altına alınmalı
- İnşaatlar için alternatif su kaynakları kullanılmalı
- Alınan önlemler yerel medya aracılığıyla duyurularak tanıtılmalı

Dere Islahları

- Belediyeler ile işbirliği yapılarak dere yataklarında yapılaşma önlenmeli ve ıslah çalışmaları tamamlanmalı
- Derelere ana isale hattı döşenerek atıksuların drenajı sağlanmalı
- Dere ıslahlarında ağaçlandırmaya önem verilmeli
- Çarıklı ve Bağıvar mahallelerindeki dereler ıslah edilmeli
- Dere çevreleri gezilebilecek şekilde düzenlenmeli

Çevrenin Korunması ve Kontrolü

- STK'ler ile birlikte çalışılmalı
- Belediyelerin refüj ve kaldırım çalışmalarından arta kalan hafriyatın kanalizasyon baca ve mazgallarını tıkatmasının önüne geçilmeli
- Halkın bu konuda bilinçlendirilmesi için eğitim çalışmaları yapılmalı, kampanyalar düzenlenmeli
- DİSKİ çalışmaları sonrasındaki hafriyatı kaldırmalı ve tahribatı gidermeli
- Temizlik ve hijyen ekipman ve ekipleri artırılmalı

Abone Hizmetleri

- Daha pratik, bürokrasinin az olduğu hizmeti vatandaşın ayağına götüren işleyiş geliştirilmeli
- Bu alandaki değişen, gelişen yenilikler takip edilmeli. Teknolojik destek ile hizmetler iyileştirilmeli
- Su sayaçları hane dışına çıkarılmalı
- Yeni bağlanan mahallelerde abone kayıtları tamamlanmalı ve su tahsilatı yapılmalı

Tarihi Su Yapılarının Korunması

- Tarihi su yapıları koruma altına alınmalı ve güvenliği sağlanmalı
- Müze ve Korum Kurulu ile birlikte çalışılmalı

Diğer Öneriler

- Toplumun su israfına ve kaçak tüketim konularına daha duyarlı olabilmesi için eğitim, seminer ve animasyonların düzenlenmeli
- Yapılan hizmetlerin çıktıları halkla paylaşılmalı
- Yağış sırasında sel baskınlarına maruz kalan veya kalabilecek mahallelerde bilgilendirme eğitimleri yapılmalı
- İçmesuyu ile bahçe sulaması önlenmeli

- İlin değişik yerlerine su ile ilgili animasyon sistemleri kurulmalı, örneğin müzik ritmine göre suyun hareket ettiği havuzlar)

3.7.2. Dış Paydaş Toplantısı Önerileri

Dış paydaşlarımız olan kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütleri ve muhtarlarımızın görüş, öneri ve beklentilerini birebir alabilmek için bir toplantı düzenledik. Toplantı da ilkin Genel Müdürümüz DİSKİ'yi tanıtıcı bir sunum yapmış ardından dış paydaşlarımızın görüş, öneri ve beklentileri alınmıştır. Bu toplantıda sunulan görüş, öneri ve beklentiler konularına göre aşağıda verilmiştir.

Su

- Gereksiz sondaj kuyuları kapatılmalı
- Su şenlikleri yapılabilir
- Yaz aylarında geçici (portatif) su içme yerleri yapılabilir
- Su israfının önlenmesine veya bilinçli kullanımına yönelik okullarda bilgilendirme eğitimleri yapılabilir (Milli Eğitim Md. İle ortak proje)
- Mahalleye dönüşen köylerin içmesuyu şebekeleri tamamlanmalı
- Cuma namazı hutbelerinde su israfının önemi vurgulanabilir

Kanalizasyon

- Kanalizasyon rögarları yükseltilmeli ve yol ile eşit seviyeye getirilerek araçlar için tehlike arz etmemeli
- Rögarların temizlenmesinde çıkan artıklar bekletilmeden kaldırılmalı

Genel

- Yapılan hizmetler ile kullanıcı davranışı arasındaki uyum düşünülerek tasarım yapılmalı
- Dezavantajlı gruplara yönelik sosyal sorumluluk projeleri olmalı
- Kilitli taş olan yerlerdeki çalışmalarda sökülen kilitli çalışmalar yerlerine yerleştirilmeli
- Fotocelli muslukların kullanımı özendirilmeli
- Doğal afetlerin için önlemlerin alınması için çeşitli senaryolar oluşturulmalı

3.7.3. Vatandaş Memnuniyeti Araştırması

DİSKİ'nin en önemli paydaşı olan Diyarbakır halkının kurumumuz faaliyetleri ile ilgili değerlendirmelerini ve memnuniyet düzeylerini belirlemek amacıyla kentin genelinde kamuoyu araştırması yapılmıştır. 3000 hane ve 18.750 kişi ile görüşülmüş ve elde edilen sonuçlar analiz edilerek değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlar şöyledir:

İkamet edilen mahallede su şebekesinin olup olmadığı sorulmuş, alınan cevaplarda % 98,4 oranında su şebekesinin olduğu, % 1,6 oranında ise su şebekesinin olmadığı görülmüştür.

“Su şebekesinden memnun musunuz?” sorusuna verilen cevaplarda % 93,6 memnuniyet olduğu, %2,5 oranında memnun olunmadığı, % 3,9 görüş belirtilmediği görülmüştür.

“İkamet ettiğiniz mahallede su şebekesi patlıyor mu?” sorusu sorulmuş, % 91,7 patlağa rastlanılmadığını, % 6,7 ise patlak olmadığı yönünde cevap alınmıştır.

Evde kullanılan suyun nasıl tedarik edildiği sorulmuş, alınan cevaplarda %99,5 oranında şehir şebekesinden, %0,5 oranında ise diğer yöntemlerle tedarik edildiği görülmektedir. Diğer yöntemlerle su tedarik edenler, hanenin fiziksel koşullarının uygunsuzluğu ve yararlanmak için gerekli maddi gücün olmamasını neden olarak göstermişlerdir.

İçmek için hangi suyun kullanıldığı sorulmuş, %99,7'nin şebeke suyu ve %0,03'ün hazır su (şişe-damacana) yönünde cevap alınmıştır.

İçmesuyu şebekesi ile ilgili sıkıntıları tespit etmek için 4 dereceli “Şebeke suyu ile ilgili temel sıkıntılarınız nelerdir?” sorusu sorulmuş ve aşağıdaki tablodaki değerler elde edilmiştir.

	Hiç	Nadiren	Sıklıkla	Çok sık
Su kirli	95,2%	2,4%	0,5%	0,3%
Su kokuyor	93,3%	4,2%	0,6%	0,3%
Suyun tadı kötü	93,5%	3,9%	0,6%	0,3%
Su tazyiksiz	88,9%	3,3%	3,7%	2,5%
Kanalizasyon karışıyor	96,3%	1,8%	0,2%	0,1%
Hastalığa neden oluyor	96,0%	1,9%	0,3%	0,2%
Pahalı	78,0%	7,8%	8,0%	4,5%

Su ile ilgili sorulardan sonra kanalizasyon şebekesi ile ilgili sorular sorulmuştur. Bunlardan ilki ikamet edilen mahallede kanalizasyon şebekesinin var olup olmadığıdır. Alınan cevaplarda %98,4 kanalizasyon şebekesinin olduğu, %1,6 ise olmadığı yönündedir.

Kanalizasyon şebekesinden memnuniyet oranı ise %85,3 iken %9,4 memnun olunmadığı ve %5,3 oranında ise görüş belirtilmemiştir.

“İkamet ettiğiniz mahallede kanalizasyon şebekesi tıkanıyor mu / patlıyor mu?” sorusu sorulmuş, % 73,8 oranında hayır, % 24,6 oranında ise evet cevabı alınmıştır.

Kanalizasyon şebekesinin tıkanıldığında taşıp taşmadığı sorusuna %74,3 taşmadığı, %24,2 ise taşıdığı yönünde cevap verilmiştir. Taştığı durumlarda ise %24,2'lik grubun %6,8'i hane içine ve yollara taşıdığı, %15,8'i sadece yola taşıdığı ve % 1,6'sı ise sadece hane içine taşıdığı yönünde cevap vermişlerdir.

Kanalizasyon şebekesi ile ilgili sıkıntıları tespit etmek için 4 dereceli “Şebeke suyu ile ilgili temel sıkıntılarınız nelerdir?” sorusu sorulmuş ve aşağıdaki tablodaki değerler elde edilmiştir.

	Hiç	Nadiren	Sıklıkla	Çok sık
Kötü kokular geliyor	71,5%	8,7%	10,1%	8,1%
İçme suyuna karışıyor	94,5%	2,8%	0,9%	0,3%
Fare-sıçanlara neden oluyor	74,8%	11,6%	8,3%	3,7%
Hastalığa neden oluyor	84,2%	7,1%	4,6%	2,5%

Yağmursuyu şebekesi ile ilgili de yağmursuyu şebekesinin olup olmadığı sorulmuş, %65,7 şebekenin var olduğu, %34,3 ise şebekenin olmadığı yönünde cevap vermişlerdir. Ayrıca yağmursuyu şebekesinden memnuniyet oranı ise %59,2 iken %4,9 memnun olunmadığı yönünde cevap verilmiş ve %34,3 oranında ise görüş belirtilmemiştir.

3.8. ÇEVRE ANALİZİ

Çağımızın geldiği noktada sanayileşme, su kaynaklarının hızlı ve bilinçsiz tüketimi küresel ısınmayı gündeme getirmiştir. Küresel ısınma ile birlikte su kaynaklarının yetersiz kalması ve zamanla yok olması sonucu ortaya çıkmıştır. Bu gelişmeler sonucunda da ülkelerin sadece yerel değil küresel su politikaları oluşturmaları zorunlu hale gelmiştir.

Rio Konferansı, Gündem 21, BM Binyıl Kalkınma Hedefleri ve 2002 Johannesburg Uygulama Planı'yla su ile ilgili günümüze kadar küresel kararların alındığı ve politikaların oluşturulduğu görülmektedir. Bu yıl ülkemizde İstanbul'un ev sahipliği yaptığı 5. Dünya Su Forumu; yerel, bölgesel, ulusal ve uluslar arası yetkilileri bir araya getirmesi, su ile ilgili konuların tartışılması, bilgi ve deneyimin paylaşılması ve küresel su politikalarının devamı açısından önemli bir yer edinmiştir.

DİSKİ olarak hizmet alanımızdaki bütün canlıların yararına çevresel bir sürdürülebilirlik temeli üzerinde suyun bütün boyutlarıyla etkili bir şekilde korunması, geliştirilmesi, planlanması, yönetimi ve kullanımını kolaylaştırma anlayışındayız. Bu bakış açısıyla ilimizdeki su kaynakları ile ilgili gelişmeleri ülke ve hatta dünya genelindeki gelişmelerden uzak görmek yanıltıcı olacaktır. Bu nedenle çevre analizi kısmında DİSKİ olarak faaliyet gösterdiğimiz su ve atıksu alanındaki küresel, bölgesel ve yerel etkileri analiz etmeye çalışacağız.

3.8.1. Uzak Dış Çevre Etkileri

Yukarıda da belirtildiği gibi su ile atıksu alanındaki politikalar, yerel, bölgesel, ulusal ve uluslar arası gelişmelerden ayrı düşünülemez. Bu nedenle bu kısımda su ve atıksu alanındaki 2010-2014 planlama yılındaki DİSKİ'yi etkilemesi muhtemel olan küresel, ulusal ve bölgesel durum ve gelişmeler üzerinde durulacaktır. Bu gelişmelerin olası etkileri analiz edilmeye çalışılacaktır.

a. Küreselleşme, Yerelleşme ve Özelleştirme Politikaları

20. yüzyılın sonuna doğru tüm dünyada yaşanan ve devam eden hızlı değişim, demokratikleşme ve insan hakları konularındaki gelişmeler, çevre sorunlarına uluslararası düzeyde çözüm arayışları küreselleşme sürecini başlatmıştır. Bununla birlikte ulaşım ve iletişimdeki gelişmeler, bilginin hızla yayılması, merkezi yönetim yapılarından yerel yönetim yapılarına doğru bir değişimi beraberinde getirmiştir.³

Küreselleşme ile yerelleşmenin iç içe geçmiş kavramlar olduğu söylenebilir. Hatta, kamu yönetiminin küreselleşmesinin anlamı "küresel düşünmek ve yerel hareket etmek" (thinking globally and acting locally) olarak özetlenmektedir.⁴ Yerel bir sorun yerinde çözülmiyorsa, küresel olma niteliğine sahip olabileceği unutulmamalıdır. Yerel düzeyde ortaya çıkan bir kriz,

³ Yerel Yönetim Yapıları, 2 bs., İstanbul, IULA-EMME, T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı Ortak Yayını, 1994, s. 1.

⁴ Ali Farazmand, "Globalization and Public Administration", **Public Administration Review**, Nov./Dec. 1999, s. 517.

genelleşerek uluslararası bir soruna dönüşebileceği gibi uluslararası veya bölgesel düzeyde ortaya çıkan krizlerde yerel yönetimleri etkilemesi kaçınılmaz bir durumdur.⁵

Küreselleşmenin yerelleşme ile birlikte diğer bir boyutu ise özelleştirmedir. Küreselleşmeye yön veren düşünce, serbest piyasa ekonomisidir. Serbest piyasa ekonomisi kuralları dışı açılma, devlet denetimini azaltma ve özelleştirme unsurları etrafında şekillenmektedir. Yerel yönetimler, küreselleşme ile birlikte özelleştirmeden önemli ölçüde etkilenmektedirler. Bu kapsamda ulusötesi şirket bağlantılı özelleştirmeler görülmektedir.

Su kaynakları birçok ülkede devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunmaktadır. Su kaynaklarının tüm kullanıcıların hizmetine sunulması, devletin önemli görevleri içinde yer almakta ve bu hizmetler kamu hizmeti olarak adlandırılmaktadır. Pek çok ülkede su teminine yönelik faaliyetler halen kamu kurum ve kuruluşları eliyle yürütülmektedir. Ancak özellikle az gelişmiş ülkelerin mali kaynaklarının verimli sektörler tahsis edilememesi, iç ve dış borçlarının artışı, bütçe kısıtlamaları ve açıkları gibi nedenlerle artan finansman sorunları, bu hizmetlerin arzında büyük aksamalara neden olmaktadır. Bu durum yeni yöntem arayışlarını başlatmakta ve kamu hizmeti olarak bilinen birçok alanda özel sektörün gerek yatırım ve gerekse işletme aşamalarında yer almasını sağlayacak modeller oluşturulmaktadır.

Küreselleşme, yerelleşme ve özelleştirme politikalarının yerel bir kuruluş olan DİSKİ'yi de etkilemesi de muhtemeldir. Özellikle ulusötesi şirketlerin yereldeki su kaynaklarını ticari olarak değerlendirme arzusu önümüzdeki planlama döneminde karşılaşılabileceğimiz durumlardan biri olabilecektir.

b. AB Uyum Süreci Etkileri

Avrupa Birliği, su kaynakları yönetimi anlayışını "Bütüncül Havza Yönetimi" olarak tanımlamaktadır. Aşağıda tanımlanmış olan Su Çerçeve Direktifi öncelikle su kaynaklarının geliştirilmesinin çevresel etkilerinin hassas bir şekilde incelenmesi ve giderilmesi için önlemlerin alınmasına odaklı bir yönetim anlayışıdır. Su Çerçeve Direktifi, uluslar arası havza yönetimine özel bir önem vermektedir. Bu özel önem Dicle ve Fırat gibi ana su kaynağı açısından büyük ölçüde önemlidir.

AB ile mevzuat uyum çalışmaları yapılmakta olan yönergelerin büyük bir bölümü su kalitesi, atıklar ve ekolojik denge ile ilgili yönergeler olup daha çok suların kalitesinin korunması, kirliliğin önlenmesi ve azaltılmasına yöneliktir.

AB Direktifleri

Avrupa Birliği uyum süreciyle birlikte su ve atıksu alanında çeşitli düzenlemeler yapılmış, AB'nin bu alandaki standartlarını içeren Direktif'leri kabul edilmiştir. Su ve atıksu alanındaki Direktif'ler şunlardır.

İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkındaki Direktif Su Çerçeve Direktifi Kentsel Atıksu Arıtma Direktifi

⁵ Bilal Eryılmaz, "Küreselleşen Dünyada Yerel Yönetimlerin Yeri", **Çağdaş Yerel Yönetimler**, C:IV, No:2, Mart 1995, s. 89-90.

Kanalizasyon Çamurunun Tarımda Kullanılması Halinde Çevrenin ve Özellikle Toprağın Korunması Hakkında Direktif

AB uyum sürecinin su ve kanalizasyon etkilerini daha iyi anlayabilmek için bu Direktif'leri kısaca açıklamakta fayda bulunmaktadır.

İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkındaki Direktif

Yürürlükteki AB Direktifi, insani tüketim amaçlı suların kalitesine yönelik 3 Kasım 1998 tarihli ve 98/83/EC sayılı Konsey Direktifidir. Bu direktifin amacı, insanların tüketimine yönelik olarak kullanılan suların sağlıklı ve temiz olmasını güvence altına alarak insan sağlığını bunlardaki herhangi bir kirliliğin istenmeyen etkilerinden korumaktır. Bu ancak aşağıdaki şartlar sağlanırsa yerine getirilebilir:

- Su mikroorganizma ve parazitlerden ve sayı veya konsantrasyon olarak insan sağlığına zararlı maddelerden arındırılmış olmalı ve
- Direktifte belirlenen en alt düzeydeki gereklilikleri karşılamalıdır.

Direktif, her ne kadar günde 10 m³'ten daha az su sağlayan veya 50 kişiden daha az sayıda insana hizmet veren bireysel kaynakları hariç tutsa da bir kamu kuruluşu veya ticari kuruluş tarafından temin edilmeyen tüm içme suları ve üretimle gıda pazarlamada kullanılan sulara uygulanmaktadır.

Direktif içme suyunun belirli topluluk kategorilerine sunulmasını gerektirmemektedir. Ancak, içme suyu temin edilecek olursa bunun Direktif standartlarına ve Türk standartlarına uygun olması gerektiğini ifade etmektedir.

Direktif bazı parametreler için en düşük kalite standartlarını sağlamaktadır; ancak, Üye Ülkeler kendi ülkelerinin insan sağlığını koruma gereksinimlerine uygun olarak Direktifte bulunmayan parametre değerlerini ayarlar. Üye Ülkelerin içme suyu kalitesini izlemeleri ve en düşük kalite standartlarının karşılanmasını güvence altına almak için gerekli önlemleri almaları gerekmektedir.

Su Çerçeve Direktifi

Su Çerçeve Direktifi (WFD) AB'nde su koruma önlemlerine ilişkin uygulamalarla ilgili ortak ilkeleri belirler. Direktif tüm sular için "iyi durum"a ulaşma gerekliliğini düzenler.

Direktifin ana konsepti nehir havzasındaki bölgeleri esas alan su yönetimidir. Su Çerçeve Direktifi su sektörü direktiflerinin uygulanmasına kılavuzluk eden planlama ve kurumsal çerçeveyi sunmaktadır. Su koruma amaçlı sınırların belirlenmesi için nehir havzalarının kullanımı su kirliliği sorunlarının belirlenmesi için etkili bir yoldur.

Direktifin amacı (1.Madde) iç yüzey suları, geçiş suları, kıyı suları ve yer altı sularını korumak için bir çerçeve oluşturmaktır. Bu çerçeve;

- Su ekosistemlerinin ve su ihtiyacına göre, karasal ekosistemlerin ve doğrudan su ekosistemlerine bağlı olan sulak arazilerin statülerinin daha fazla bozulmasını önler, korur ve statülerini geliştirir,

- Kullanılabilir kaynakların uzun dönemli korunmasına dayalı sürdürülebilir su kullanımını destekler,
- Öncelikli maddelerin deşarjlarının, emisyonlarının ve kayıplarının aşamalı olarak azaltılması ve öncelikli tehlikeli maddelerin deşarjlarının, emisyonlarının ve kayıplarının durdurulması veya yavaş yavaş ortadan kaldırılması için özel önlemler almak suretiyle su sistemlerinin ileri düzeyde korunmasını ve iyileştirilmesini amaçlar, ve
- Yeraltı suyu kirliliğinin aşamalı olarak azaltılmasını sağlar ve daha fazla kirlenmesini önler.

Kentsel Atıksu Arıtma Direktifi

Yürürlükte bulunan AB Direktifi, 27 Şubat 1998 tarihli ve 1998/15 sayılı Komisyon Direktifi ile değişik "Kentsel Atıksu Arıtımı (91/271/EEC) konulu 21 Mayıs 1991 tarihli Konsey Direktifi"dir.

Bu direktif, kentsel atıksuların toplanması, arıtılması ve deşarjı ile bazı endüstriyel atıksuların arıtılması ve deşarjı konularını düzenlemektedir. Direktifin amacı çevrenin atıksuların olumsuz etkilerinden korunmasıdır. Direktif, emisyon limit değeri yaklaşımını benimsemektedir. Az hassas alanlara yapılan deşarjlara yönelik gereklilikler aşağıda verilmiştir.

91/271/EEC sayılı AB Direktifi uyarınca az hassas alanlara yapılan deşarjlara yönelik gereklilikler

Parametre Konsantrasyon⁸ Arıtma verimi

Parametre ⁶	Konsantrasyon ⁷	Arıtma Verimi
Nitrifikasyonsuz Biyokimyasal Oksijen İhtiyacı (BOi ⁵)	25 mg/l O ₂	70-90%, %40, > 1.500 m dağlarda
Kimyasal Oksijen İhtiyacı (KOİ)	125 mg/lO ₂	75%
Toplam Askıda Katı Madde (AKM)	10.000 E.N üzeri için 35 mg/l 2.000–10.000 E.N için 60 mg/l	90% ⁹ ; > 10.000 E.N. %70; 2.000–10.000 E.N.

Kaynak: Kentsel atıksu arıtma direktifi

Yukarıda belirtilen gerekliliklere ek olarak hassas alanlara yapılan deşarjlara aşağıda belirtilen sınırlamalar da uygulanır.

91/271/EEC sayılı AB Direktifi uyarınca hassas alanlara yapılan deşarjlara yönelik ilave gereklilikler

⁶ Konsantrasyon veya arıtma verimi (%) dikkate alınacaktır.

⁷ E.N cinsinden kirlilik yükü sağanak yağmur gibi istisnai durumlar hariç olmak üzere arıtma tesisine yıl içinde giren azami ortalama haftalık yük üzerinden hesaplanacaktır.

⁸ Nitrifikasyonsuz BOi5 standardı. BOi5 ile yerini alan parametre arasında bir ilişki kurulabilirse, bu parametre TOi veya TOK ile değiştirilebilir.

⁹ İsteğe bağlı

Parametre11 Konsantrasyon Arıtma verimi

Parametre ¹⁰	Konsantrasyon ¹¹	Arıtma Verimi
Toplam fosfor	2 mg/l P (10 000 – 100 000 E.N.) 1 mg/l P (10 000 E.N'dan fazla)	80%,
Toplam azot ¹²	15 mg/l N (10 000 – 100 000 E.N.) 10 mg/l N (10 000 E.N'dan fazla)	70–80%

Kaynak: Kentsel atıksu arıtma direktifi

Direktifteki genel kural, hassas bölgeler hariç olmak üzere her alanda ikincil arıtma yapılmasıdır. Hassas bölgeler için ise deşarj limitlerinin sağlanması azot ve fosfor giderimini içeren ileri arıtma ile mümkündür.

Atıksu arıtma sürecinin engellenmemesi için, endüstriyel atıksularda ön arıtma gerekecektir. Kentsel atıksu arıtma tesislerine verilmeyen endüstriyel atıksular biyolojik olarak ayrıştırılabilir. Atıksuların bulunduğu bazı endüstri sektörlerindeki deşarjlara özel gereklilikler uygulanır.

Kanalizasyon Çamurunun Tarımda Kullanılması Halinde Çevrenin ve Özellikle Toprağın Korunması Hakkında Direktif

Tarımda kullanılacak arıtma çamurları, arıtma çamurunun tarımda kullanımında çevrenin ve özellikle toprağın korunması konusunda 86/278/EEC sayılı AB Konsey Direktifi ile uyumlu olmalıdır.

Atıksu arıtma tesislerinden kaynaklanan çamurlar "arıtma çamuru" tanımına uymaktadır ancak sadece söz konusu direktifte belirtilen kurallar doğrultusunda tarım ve ağaçlandırmada kullanılabilir.

Çamur, şayet bir atık depolama alanında depolanacaksa "tehlikeli olmayan atık depolama sahasına kabul edilebilecek atıklar" [Direktif 1999/31/EC] ve "kirlilik azaltma proseslerinden çıkan artıklar" [Direktif 75/442/EEC] tanımlamalarına uymalıdır. Bu nedenle Direktif 1999/31/EC Ek II'de belirtilen tedbirlerin alınması zorunludur.

AB Uyum Süreci Yasal Düzenlemeler

AB uyum süreciyle birlikte yukarıda belirtilen ve çevre ile ilgili diğer Direktif'lerin Türkiye mevzuatına uyumunun sağlanması amacıyla çeşitli yasal düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. AB Müktesabatına Uyum Programı kapsamında 33 başlık bulunmaktadır. Bu başlıklardan biri 27. sıra nolu Çevre'dir. Çevre başlığı altında ülkemizin çevre ile ilgili çıkarılmasında yarar gördüğü yasal düzenlemeler yer almaktadır. Bu yasal düzenlemelerden DİSKİ'nin faaliyet alanı ile ilgili olanlar belirlenmiştir. Bu tespit sonucunda DİSKİ'yi 2010-2014 yılları arasında etkileyecek yasal düzenlemelerin adı, amacı ve hangi AB direktifinden kaynaklandığı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

¹⁰ Konsantrasyon veya arıtma verimi (%) dikkate alınacaktır.

¹¹ E.N cinsinden kirlilik yükü sağanak yağmur gibi istisnai durumlar hariç olmak üzere arıtma tesisine yıl içinde giren azami ortalama haftalık yük üzerinden hesaplanacaktır.

¹² Toplam azot, toplam Kjeldahl azotu (organik ve amonyak azotu), nitrat-azotu ve nitrit-azotu anlamına gelir.

2009 (01/10/2009) - 2013 YILLARI ARASINDA ÇIKARILMASINDA YARAR GÖRÜLEN YASAL DÜZENLEMELER

Referans No	Değiştirilecek/Yeni Çıkarılacak Yasal Düzenlemenin Adı	Amaç/Kapsam	Uyum Sağlanması Öngörülen AB Mevzuatı	Düzenlemenin Hazırlanmasından Sorumlu Kurum
27.0913.1.01	Çevresel Sorumluluk Hakkında Kanun	"Kirlen öder" ilkesine dayalı olarak, faaliyetleri çevresel zarara sebep olan işletmelerin bu zararın iyileştirilmesinden mali olarak sorumlu tutulması, bu konuda mevzuatımızda bulunan çeşitli hükümlerin bir araya getirilmesi ve ilave hükümler konulması	2004/35/AT sayılı Çevresel Sorumluluk Direktifi	Çevre ve Orman Bakanlığı Adalet Bakanlığı
27.2007.2.18	Tarımsal Kaynaklı Nitratın Neden Olduğu Kirliğe Karşı Suların Korunması Yönetmeliğinin değiştirilmesi	Tarımsal kaynaklı nitratın yüzey ve yer altı sularında neden olduğu kirlenmenin tespit edilmesi, azaltılması ve gelecekteki olası kirlenmenin önlenmesi	Tarımsal Kaynaklı Nitratın Neden Olduğu Kirliğe Karşı Suların Korunmasına İlişkin 91/676/AET Sayılı Direktif	Tarım ve Köyişleri Bakanlığı
27.2007.2.19	Atıksu Altyapı ve Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifeleri ve Katkı Payı Yönetmeliğinde değişiklik	Atıksu altyapı yönetimleri ve belediyeler tarafından atıksu altyapı ve katı atık bertaraf tesislerinin kurulması, işletilmesi, bakımı, onarımı, toplanması, taşınması, ıslah ve kapatma sonrası bakımı ve izlenmesi giderlerini karşılayabilecek tam maliyetli ücret tarifelerinin değerlendirilmesi, ayarlanması ile çevresel altyapı hizmetlerinin sürdürülebilirliğine katkı sağlanması.	2000/60/AT sayılı Su Çerçeve Direktifi 91/271/AET sayılı Kentsel Atıksu Arıtımı Direktifi	Çevre ve Orman Bakanlığı
27.2008.2.11	Yeraltı Sularının Tehlikeli Maddeler Tarafından Kirlenmeye Karşı	Yeraltı sularının kirlenmeye karşı korunmasının sağlanması	Bazı Tehlikeli Maddelerin Yarattığı Yer Altı Suyu Kirliğinin Önlenmesine İlişkin	Çevre ve Orman Bakanlığı

	Korunması Hakkında Yönetmelik	Yönetmelik içerisinde yeterli geçiş süreci öngörülmektedir.	80/68/AET sayılı Direktif Kirlenmeye ve Bozulmaya Karşı Yeraltı Sularının Korunmasına İlişkin 2006/118/AT sayılı Direktif	Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü
27.2008.2.14	Tehlikeli Maddelerin Su ve Çevresinde Neden Olduğu Kirliliğin Kontrolüne İlişkin Yönetmelikte Değişiklik	Yeni tanımların eklenmesi, verilen tarihlerin revize edilmesi ve uygulamadaki güçlüklerin giderilmesi	Bazı Tehlikeli Maddelerin Su Ortamlarına Deşarjının Yarattığı Kirliliğe İlişkin 76/464/AET sayılı Direktif	Çevre ve Orman Bakanlığı Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı
27.2009.2.01	Evsel Nitelikli Arıtma Çamurlarının Tarımda Kullanıldığında Çevrenin ve Özellikle Toprağın Korunması Yönetmeliği	Evsel nitelikli arıtma çamurlarının tarımda kullanıldığında çevrenin ve özellikle toprağın korunmasına ilişkin esas ve usullerin belirlenmesi	Evsel Nitelikli Arıtma Çamurlarının Tarımda Kullanıldığında Çevrenin ve Özellikle Toprağın Korunmasına İlişkin 86/278/AET sayılı Direktif	Çevre ve Orman Bakanlığı
27.2009.2.02	Toprak Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliğinde (TKKY) Değişiklik			

Kaynak: Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, http://www.abgs.gov.tr/files/Mukteseabat_Uyum_Programi/27_Cevre.pdf

3.8.2. Yakın Dış Çevre Etkileri

Kalkınma Planı ve Hükümet Programında Altyapı Politikaları

2010-2014 DİSKİ Stratejik Planı'nın Kalkınma Planlarındaki politikalara uyumlu olması önem arz etmektedir. Bu nedenle bu kısımda 2007-2013 dönemini kapsayan 9. Kalkınma Planı'ndaki DİSKİ faaliyet alanı ile ilgili kısımlar incelenmiştir.

9. Kalkınma Planı (2007-2013)

9. Kalkınma Planı'na bakıldığında DİSKİ'nin faaliyet alanı ile ilgili "Çevrenin Korunması ve Kentsel Altyapının Geliştirilmesi", "Yerel Düzeyde Kurumsal Kapasitenin Artırılması", "Kamu Hizmetlerinde Kalite ve Etkinliğin Artırılması", "Kamu Kesiminde İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi", "e-Devlet Uygulamalarının Yaygınlaştırılması ve Etkinleştirilmesi" başlıkları bulunmaktadır. Aşağıda bu başlıklarda yer alan maddelere yer verilmektedir.

Kentsel düzlemde kamusal yaşamı düzenleyen ve yerinden en hızlı ve verimli hizmet veren kurumlar olan belediyelerin hizmet kaliteleri ve çalışma planlamaları açısından yukarıda sayılan başlıklar yaşamsal önem taşımaktadır. DİSKİ olarak 2010-2014 Stratejik Planı'nın stratejik amaç ve hedeflerinin belirlenmesinde bu maddeler dikkate alınacaktır.

Çevrenin Korunması ve Kentsel Altyapının Geliştirilmesi

Tüm sektörlerde yatırım, üretim ve tüketim aşamalarında kirleten ve kullanan öder ilkelerini dikkate alan araçlar etkili bir biçimde kullanılacaktır. AB'ye uyum kapsamında çevre standartları ve yönetimini belirleyen hukuki düzenlemeler güncelleştirilirken ülke koşulları ve kamu yönetiminde etkinlik gözetilecektir.

Günümüz dünyasının üretim, teknoloji ve ekonomik ilişkilerinde bu faaliyetler sonucu ortaya çıkan kirlenmeyi kamusal yapılara yüklemekten çok, faaliyeti sonucu oluşan bu olumsuz sonucu buna neden olan kişi veya kurumlara ödetmek ilkeleri benimsenmekte ve telafi ettirmektedir. Aynı zamanda bu yükün kamuya yüklenmesi bu faaliyetlerden yararlanmayan, kullanmayan kişi ve kurumların da kaynaklarının kullanılması anlamına geldiğinden yalnızca kirleten değil, aynı zamanda bu faaliyet yararlanıcıları da bu bedeli tazmin etmekle mükellef kılınmaktadır. Yatırım, üretim ve tüketim aşamalarında ortaya çıkan çevresel olumsuzlukların buna neden olanlar ile yararlanıcılarıyla ilişkilendirilerek giderilmesi hem yerinden bir müdahale şansı doğurmakta hem de hakkaniyet ilkesine uygun bulunmaktadır.

Söz konusu bu telafi edilme ya da tazmin işlemlerinin yürütülmesinde yerel yönetimlere önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir. İşte, bu sorumlulukların yerine getirilmesinde etkili araçların kullanılması mekanizmaları ve bu mekanizmaların gerekli izin, denetim, kontrol, ceza, çalışma ve tüketim döngüsünde standartların sağlanması ve gerekli mali, cezai işlemlerin yürütülmesi için etkili bir kurumsallaşma ve alt yapı gerekmektedir. Genel mevzuatta yerel yönetimleri ilgilendiren ve bağlayıcı hukuksal düzenlemelerin yapılması sonrasında belediyemiz de yönetmelik, yönerge gibi gerekli düzenlemeleri yapacak, ilgili ve uzman personel istihdam ederek kurumsal kapasitesini en kısa zamanda geliştirecektir.

Kentsel altyapı yatırımlarının gerçekleştirilmesinde belediyelere verilecek mali ve teknik danışmanlık hizmetleri etkinleştirilecektir.

Modern dünyanın kurulması ve 1640 sanayi devrimi kentleşme süreciyle başa baş yaşanmıştır, hatta hangisinin hangisini doğurduğu bile tartışılmıştır. Ancak, yadsınamaz gerçek dünyamızın son iki yüzyılın büyük bir kentleşme çağı olduğu ve kentleşme hızının hala büyük bir hızla devam ettiğidir. Bütün büyük sanayi yatırımlarının kentlere bitişik veya çok yakın olması sonucu, ciddi bir demografik sıkışmanın yaşandığı görülmekte ve buna paralel olarak kentlerin gündelik yaşamında hızlı ve doğru bir şekilde karşılanması gereken ihtiyaçlar kendini dayatmaktadır. Kentsel altyapı yatırımları da bu paralelde bir planlama gereksinimini zorunlu kılmakta ve kentsel yaşamın en birincil sorumlusu, düzenleyicisi ve uygulayıcısı olan belediyelere ağır yükler yüklemektedir. Bu sorumluluk ve görevlerin yerine getirilmesinde belediyelerin mali ve teknik anlamda desteklenmesi ve bu konularda verimli çalışmalarda bulunması için danışmanlık hizmetlerinin etkinleştirilmesi uygun olacaktır.

Ülke genelinde çevre korumaya yönelik kentsel altyapı ihtiyacının belirlenmesi için belediyelerin içme suyu, kanalizasyon, atıksu arıtma tesisi ve katı atık bertaraf tesisi gibi altyapı ihtiyaçlarını belirleyecek kentsel altyapı ana planı ve finansman stratejisi hazırlanacaktır.

Bir ülkenin sınırları içinde yaşayan ve vatandaşlık bağlarıyla ona bağlı olan, vergisini ödeyen, kamusal sorumluluklarını yerine getiren herkesin ülkenin genel kalkınmasından, teknolojik nimetlerinden ve sosyal olanaklarından yararlanması gerekir. Bölgeler arası gelişmişlik farkı ve bu farkı gösteren çarpanın, endeksin yüksek olması ülkenin geneline yansıyan bir adaletsizliği gösterir. Bir yerleşim alanı arıtma tesisleri, kaliteli suyu, sağlıklı kanalizasyon sistemi ve benzeri kentsel olanaklara sahipken bir başka yerin geri kalmış düzeyde ve birçok standart olanaktan yoksun olması kabul edilmeyen bir durumdur. O nedenle ülke genelinde çevre korumaya yönelik kentsel altyapı ihtiyacının belirlenmesi için belediyelerin içme suyu, kanalizasyon, atıksu arıtma tesisi ve katı atık bertaraf tesisi gibi altyapı ihtiyaçlarını belirleyecek kentsel altyapı ana planı ve finansman stratejilerinin hazırlanması ülkenin topyekün kalkınma ve gelişmişlik düzeyini yükseltecektir.

Su, atık su, katı atık gibi çevre korumaya yönelik altyapı tesislerinin yapılmasında, bakımında ve işletilmesinde ülke şartlarına en uygun sistem ve teknolojiler tercih edilecektir.

Su, atık su, katı atık gibi çevre korumaya yönelik altyapı tesislerinin yapılmasında, bakımında ve işletilmesinde ülke şartlarına en uygun sistem ve teknolojilerin tercih edilmesi, bu teknolojilerin kullanımı ve veriminde yüksek bir rantabilite sağlayacaktır. Ayrıca dört ana iklim türü ve farklı sıcaklık değerleri, lokal ve bölgesel tüketim alışkanlıkları ile kültürel ve yaşam tarzlarına uygunluk daha doğru işletme kararları verilmesini sağlayacaktır.

Mevcut su sağlama tesislerinde kayıp ve kaçaklar azaltılarak ülke su kaynaklarının etkin kullanılması sağlanacaktır.

Günümüz dünyasının gelişimi ve sanayileşmesine paralel olarak yükselen su talebine karşılık içilebilir ve kullanılabilir su kaynaklarının sınırlı olması, hatta dünya su rezervlerinden yalnızca % 1'inden yararlanma olanağı su kullanımının tasarruflu yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle elde edilen her işlenmiş su miktarının heba edilmeden, savurganlıktan uzak bir şekilde kullanılması, su dağıtım sistemlerinde kayıpların en aza indirgenmesi, kaçaklarının önlenmesi suyun elde edilemesi çalışmaları kadar önemlidir. Hem

dünya su kaynakları hem de ülke su kaynaklarının etkin kullanılması ülkelerin ve yerel yönetimlerin çalışma politikaları ve planlamalarının ana eksenine oturmuştur.

Ülkemizde su kaynaklarının tahsisi, kullanılması, geliştirilmesi ve kirlenmeye karşı korunmasıyla ilgili hukuki düzenleme ve idari yapı oluşturulmasına yönelik olarak başlatılmış çalışmalar tamamlanacaktır.

Su kaynaklarının tahsisi, kullanılması, geliştirilmesi ve kirlenmeye karşı korunmasıyla ilgili hukuki düzenleme ve idari yapı oluşturulmasına yönelik olarak başlatılmış çalışmalar hem etkin bir yerel yönetim çalışmasını hem de kurumlar arasında makro bir çalışma düzeneğini gerektiren sistematik bir süreç olup yeterli bir eşgüdüm ve koordinasyonu gerektirmektedir. İlgili mevzuatın dağınıklığı, görev ve yetkilerin birden fazla kurumu sorumluluk altına sokması nedeniyle hukuki düzenlemelerden çok idari yapıların oluşturulması ve sağlıklı işletilmesi zaman alacaktır. Bu nedenle bu sürecin tamamlanmasına yönelik kararlılık gösterilmesi yerinde bir beyan olarak görülmelidir.

Yeraltı ve yerüstü su kaynaklarının kirlenmeden korunması sağlanacak ve atık suların arıtıldıktan sonra tarım ve sanayide kullanılması teşvik edilecektir.

Sınırlı su kaynaklarının yüzeysel ve yer altı saklanma ve elde edilme koşullarının sterilizasyonu ve kirlenmemesi, kullanım sonrası ortaya çıkan atık suların yeniden değerlendirilmesi döngüsü, sınırlı olan su kaynaklarından elde edilen verimliliği artıracak ve katlayacaktır.

Yerel Düzeyde Kurumsal Kapasitenin Artırılması

Başta yerel yönetimler olmak üzere yerel kuruluşların yeterli sayı ve nitelikte teknik personele ve donanımına sahip olmaları desteklenecek, kalkınmada rolü olan kurumların ve aktörlerin proje hazırlama, uygulama, izleme ve değerlendirme konularında kapasiteleri artırılacak, kaynak kullanımında etkinlik sağlanacaktır.

Ülkelerin maddi malvarlıklarının artması ile açıklanan gelişme kavramının asıl somutlaşan ve yaygınlaşma göstergesi kalkınma ile açıklanır. Kalkınma kavramının tabana yayılması olarak hayat bulmasını sağlayan en önemli kurum kuşkusuz yerel yönetimlerdir. Yerel yönetimlerin yeterli sayı ve nitelikte teknik personele ve donanımına sahip olmaları yürütülecek çalışmalarının iyi bir planlama, doğru ve hızlı bir uygulama sonucunu getirecektir. Kalkınmada rolü olan kurumların ve aktörlerin proje hazırlama, uygulama, izleme ve değerlendirme konularında kapasitelerinin artırılması, kaynak kullanımında etkinlik sağlanması yerel düzeyde kapasitelerin artırılması ile ülke kalkınma çalışmalarına büyük destek sağlayacaktır.

Bölgesel gelişme ve yerel kalkınma uygulamalarında yerindelik esas alınacak, katılımçılık geliştirilecek, kalkınmaya ilişkin kilit paydaşlar arasında ortaklık kültürü oluşturularak uygulamaya yönelik sinerjinin, sahiplenmenin ve farkındalığın artırılması sağlanacaktır. Öncelikle az gelişmiş bölgelerden başlamak üzere sivil toplum kuruluşlarının yerel ve bölgesel kalkınma çabalarına katkı sağlamaları özendirilecektir.

Bölgesel gelişme ve yerel kalkınma uygulamalarında doğru stratejilerin belirlenmesi ve bu belirlenen stratejilerin performansa dönüşmesi yönünde uygulamada görünen en doğru

çalışma yöntemi ve çalışma ilkelerinin başında kalkınma uygulamalarında yerindeliğin esas alınması, katılımcılık, paydaşlar arasında ortaklık kültürünün geliştirilmesi, sahiplenme ve farkındalığın artırılması ile yüksek sinerjinin elde edilmesi sağlanabilecektir. Tüm bu belirlenen ilkeler için modern çalışma anlayışı, demokratik kültürün uygulanması ve gerekli hukuksal ve idari düzenleme gerekmektedir.

Kamu Hizmetlerinde Kalite ve Etkinliğin Artırılması

Kamu hizmetlerinde kalite ve etkinliğin artırılması amacıyla kamu kurum ve kuruluşlarının görev, yetki ve işlevleri gözden geçirilerek bu alandaki mükerrerlikler giderilecek, kurum ve kuruluşların politika oluşturma, maliyetlendirme ve uygulama kapasiteleri artırılabilecek, insan kaynakları geliştirilecek, kamu hizmetlerinin vatandaşlara sunumunda bilgi ve iletişim teknolojilerinden etkin şekilde faydalanılacak, adalet ve güvenlik hizmetlerinin etkili bir biçimde sunulması sağlanacaktır.

Kamu hizmetlerinde kalite ve etkinliğin artırılması dünyadaki bütün ülkeler için temel bir sorundur. Ağır, hantal, merkeziyetçi ve yüksek maliyetlerle işleyen yapıları nedeniyle kapasitesizlik yaşamaya başlamaları kamularda kalite ve etkinlik çalışmalarını hızlandırmıştır. Özellikle ağır bürokratik işlem süreçleri ve dağınık idari yapılanmalar sonucu görev, yetki ve işlevlerinin gözden geçirilerek bu alandaki mükerrerliklerin giderilmesi önemli bir zorunluluk haline gelmiştir. Kamuya bağlı kurum ve kuruluşlar politika oluşturma, maliyetlendirme ve uygulama kapasiteleri ve insan kaynakları açısından özel sektörden çok gerilerde kalmış, bu alanda yoğun bir çalışma ve yapılanma içine girilmiştir. Kamusal hizmetlerin vatandaşlara sunumunda bilgi ve iletişim teknolojilerinden etkin bir şekilde yararlanılması, aynı zamanda adalet ve güvenlik hizmetlerinin de paralel bir şekilde etkin bir şekilde kullanılması günümüz modern kamusal yapılanmalarında gerekli bir koşul haline gelmiştir. Bu yapılanma çalışmalarının yerel yönetimlerin işleyişi ve çalışmalarına da büyük katkılarda bulunacağı tartışılmayan bir doğrudur.

Kamu Kesiminde İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi

Personel değerlendirme sistemi gözden geçirilecek, personel performansını objektif ve saydam biçimde ölçmeyi sağlayacak standartlar, görevlerin özellikleri de dikkate alınarak geliştirilecek ve uygulanacaktır.

Kamu yapılanmasının hantallığı ve verimsizliği asıl olarak liyakata uyulmaması, gereğinden fazla istihdam ve çalışma sistematüğinde yeterli verim elde edilmemesinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, günümüz çalışma standartlarında artık genel geçerli olan performansa dayalı çalışma sisteminin kamuda da uygulanmaya başlanması kaçınılmaz hale gelmiştir. İşe göre kişiden çok kişiye göre iş ve ödöl/ceza sistemine dayalı performans ölçümü, kariyer planlaması ve istihdam politikalarının da uygulanmaya geçilecektir.

Uzman kamu personelinin bilgi birikimi ve tecrübelerinden azami seviyede faydalanılarak etkinlik ve verimliliğin artırılması amacıyla, farklı kurum ve kuruluşlarda görevlendirilmelerine imkan tanıyacak esnek çalışma modelleri benimsenecek, ilgili mevzuat düzenlemeleri gerçekleştirilecektir.

Uzman kamu personelinin bilgi birikimi ve tecrübelerinden azami seviyede faydalanılması koşullarının sağlanmasıyla esnek çalışma modellerinin benimsenmesi ön koşuldur. Bu yönde gerekli mevzuat düzenlemelerinin yapılmasıyla çalışmalarında etkinlik ve verimlilik sağlanacak, söz konusu personel aynı zamanda farklı kurum ve kuruluşlarda da görevlendirilebilecektir. Bu görevlendirmeler doğrudan görevin yerine getirilmesi olabileceği gibi kapasite geliştirme, deneyim paylaşımı ya da danışmanlık şeklinde gerçekleştirilebilir.

e-Devlet Uygulamalarının Yaygınlaştırılması ve Etkinleştirilmesi

Yerel yönetimlerce elektronik ortamda sunulan hizmetler geliştirilecek, bunlara ilişkin standartlar oluşturulacak ve veri paylaşımı sağlanacaktır. Bu hizmetlerin sunumunda sinerji fırsatları ortaya çıkarılacak, bilgi ve iletişim teknolojilerinin sağladığı imkanlardan faydalanılarak halkın yönetime etkin katılımı için ortam sağlanacaktır.

Günümüz bilgi çağında iletişim ve çalışma proseslerinde ortaya çıkan hızlı ve verimli teknolojik kullanım düzeyi hizmetlerin elektronik ortamda yürütülebilmesini olanaklı kılmaktadır. Bilgi çağında bilgiye ulaşım ve bilgilerin değerlendirilmesi elektronik ortamlarda daha verimli ve kısa sürede gerçekleşmekte ve paylaşılabilir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin sağladığı bir olanak da şeffaf ve açık, demokratik bir toplum ve katılımcı yönetim esaslarının benimsenmesi ve buna uygun ortam yaratılarak karşılıklı, verimli bir etkileşim ve yönetim sisteminin uygulanmasıdır.

60. Hükümet Programı

Hükümet programları da Stratejik Planlar için üst politika belgesi olduğu için 2010-2014 DİSKİ Stratejik Planı için dikkate alınması önemli görülmüştür. 60. Hükümet Programı Eylem Planı'nda DİSKİ'nin faaliyet alanına giren ve DİSKİ'yi etkileyebilecek hususlar belirlenmiş ve aşağıda yer verilmiştir. Stratejik Plan'daki stratejik amaç ve hedeflerin aşağıda yer alan politikalar ile uyumlu olmasına dikkat edilecektir.

Yerel yönetimlerin programlama, projelendirme ve proje yönetimi için kurumsal kapasite geliştirme çalışmaları yaygınlaştırılacaktır.

Uygulamaya konulmuş olan "Tek Adımda Hizmet" anlayışı başka alanlarda da sürdürülerek, hizmetlerin tek bir yerden ve daha çabuk yürütülmesi sağlanacaktır.

Elektronik ortamda sunulması mümkün olan tüm kamu hizmetleri Bilgi Toplumu Stratejisinde yer alan ilke, öncelik ve hedefler gözetilerek, elektronik ortama taşınacaktır.

e-Dönüşüm Türkiye Projesi, belirlenen yol haritasına uygun olarak hızla ve faydaları vatandaş memnuniyeti üzerinden ölçülerek hayata geçirilecektir.

Bu süreçte, elektronik imza, elektronik yazışma, elektronik iş ve belge yönetim sistemi tüm merkezi idareler için standart olarak uygulamaya konulacak; e-devletin etkin olarak işletilebilmesi için gerekli ortak veri ve iletişim altyapıları, vatandaş ihtiyaçlarına göre yeniden tanımlanmış iş süreçleri, nitelikli insan kaynağı ve örgütsel kapasitenin oluşturulması sağlanacaktır. Ayrıca, kişisel bilgilerin gizliliğine ilişkin yasal düzenlemelerle vatandaşlarımızın mahremiyeti güvence altına alınacaktır.

Bunların yanı sıra, elektronik kamu hizmetlerine farklı platformlardan ve tek noktadan ulaşılabilecek e-Devlet Ana Kapısı faaliyete geçirilecek ve sunulan hizmet sayısı artırılacaktır. e-Devlet Kapısı; güvenlik, kimlik doğrulama, ödeme gibi ortak hizmetlerin sunumu ve mobil hizmet platformu işlevlerini de yerine getirecektir.

Alt orta gelir gruplarına ve yoksullara yönelik sosyal donatılarıyla birlikte sosyal konut kentsel yenileme ve gecekondü dönüşüm projeleri, afet konutları ve tarım köy uygulamalarına ağırlık verilecektir.

Su kaynaklarının etkin kullanımını sağlamak için katılımcı su kullanım yönetiminin önündeki mevzuat boşluklarını gidermek amacıyla Sulama Birlikleri Kanunu Tasarısı Taslağı TBMM'ye sevkedilecektir.

Çevre korumaya yönelik tesislerin yaygınlaştırılması sağlanacak, bu tesislerin yapılmasında, bakımında ve işletilmesinde ülke şartlarına uygun sistem ve teknolojiler desteklenecek ve maliyetlerin düşürülmesi ve kalitesinin artırılması için, kamunun yanı sıra özel kesimin de katılımı arttırılacaktır.

Yeterli içmesuyu olmayan belediyelerin talebi üzerine içmesuyu ihtiyacının karşılanması ve ihtiyaç duyulan yerlere arıtma tesisi inşa edilerek içme suyu kalitesinin yükseltilmesi çalışmaları sürdürülecektir.

Atıksuları bertaraf etmek ve alıcı ortamların (yer altı ve yerüstü suları) kirlenmesini önlemek amacıyla gerekli kolektör, şebeke ve arıtma tesisi yapımına devam edilecektir. Nüfusu 50.000'nin üzerinde olan şehirler öncelikli olmak üzere yerleşim yerlerinde toplanan atık suların arıtılmadan nehirlere ve denizlere verilmesi önlenecektir. Köy ve daha küçük yerleşim birimlerinde doğal arıtma sistemlerinin pilot ölçekte uygulanması çalışmaları başlatılacak, başarılı olunması durumunda yaygınlaştırılacaktır.

Kamuoyu suyun tasarruflu kullanımı konusunda bilinçlendirilecek, içme suyu şebekelerindeki kayıp ve kaçakların azaltılmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır ve bu amaca hizmet eden yatırımlara öncelik verilecektir.

Tarımsal sulamada su tasarrufu sağlayan yağmurlama ve damlama sulama tekniklerinin kullanımını teşvik edilecektir.

Bir toplumda beliren genel eğilimler ve ihtiyaçlar doğrultusunda devlet yönetimine aday olan yapılanmaların yasal onay almalarından sonra hazırladıkları ve belli bir dönem için iktidara gelen parti veya partilerin hayata geçirecekleri uygulamaları, düzenlemeleri içeren hükümet programları toplumların kısa ve yakın orta vadeli gelecekleri açısından en belirleyici planlamalardan biridir.

Mevcut hükümet programında yer alan ve kurumumuzu ilgilendiren önemli düzenleme ve planlamalar bulunmaktadır.

Bu düzenlemelerin en başında ve belki de doğrudan doğruya bizi ilgilendiren en önemli başlıklardan biri yerel yönetimlerde kurumsal kapasitelerin artırılması öngörüsü ve isteğidir. Yerinden yönetim (subsidiarite) ilkesi doğrultusunda hizmetlerin hizmet faydalanıcılarına en yakın birim tarafından yerine getirilmesi bağlamında en önemli kurumlaşma yerel yönetimlerdir. Hem hizmet noktasına en yakın olmalarından kaynaklanan hızlı hizmet verebilme şansı, hem de yerel olmalarından dolayı sorunları, gereksinimleri ve çözümleri en

iyi bilebilme şanslarından gelen avantajlı konmları yerel yönetimleri yaşamsal bir öneme kavuşturmuştur.

Yerel yönetimlerin en önemli sorunlarının başında kaynak yetersizliği ve kapasite eksikliği gelmektedir. Hem merkezden gelen kaynakların hem de özgelirlerin artırılmasına yönelik düzenlemeler gittikçe hayata geçirilirken asıl önemli sorun olan yerel yönetimlerin kapasiteleri sorununu onların çözmelerine bırakmak kısa zamanda ve yeterince karşılanabilecek bir şansa sahip değildir. Danışmanlık, uzman desteği ve yetkin kadrolarını oluşturabilme konularında yerel yönetimlerin desteklenmesi onları daha güçlü ve verimli kurumlar haline getirecektir.

Hizmetlerde birlik konusunda da bazı düzenlemelerin taahüt edilmesi, dağınık mevzuattan kaynaklanan görev, yetki ve sorumlulukların farklı kurumlarda olması, görev ve hizmetlerin yerine getirilmesinde hem kaynak hem de zaman israfına neden olmaktadır. Mevzuatın bu yönde bir derlenip toparlanması ve bu dağınıklığın giderilerek hizmetlerde birlik sağlanması, ortaklaşa işlerde gereken eşgüdüm ve koordinasyonun daha sağlam ve işlevli hale getirilmesi yerel hizmetlerin yerine getirilmesinde yararlı bir düzenleme olacaktır.

Günümüzde devlet kavramı kutsal ve vatandaşı devlet için var gören anlayıştan çıkarak, vatandaşı için var olan ve çalışan devlet anlayışına yerini bırakmıştır. Aynı şekilde, devlet hizmetlerinden yararlanan devlet yapılanması karşısında vatandaş kavramı da hizmetlerden yararlanan kullanıcı açısından onu sorgulayabilen ve memnuniyetini, memnuniyetsizliğini açıkça dile getirerek devlet hizmetlerini daha iyi düzeylerde isteyen, bekleyen ve bunu sağlayan bir işleyişe, etkileşime dönüşmüştür. Vatandaş memnuniyetsizliği, nihai hizmet kullanıcısı olarak bedelini ödediği, ödevlerini yerine getirdiği ve ücretini ödeyerek karşılığını aldığı her durum karşısında devletle ilişkilerinde bir kalite, ekonomiklik, şeffaflık verimlilik kriterleri çerçevesinde değerlendirilmektedir, değerlendirilmelidir.

Bilgi çağını baş döndürücü hızla yaşadığımız günümüzde artık vatandaşlar her işlem için ağır bürokratik işlemler altında ezilmemekte, hem personel, hem donanım, hem de mekansal alanda ağır maliyetlerle işleyen kurumlar kapısında aşınma dönemi geride kalmakta ve e-devlet uygulamaları büyük bir hızla artmakta, yüksek, ve hatasız bir işleyişte, verimlilikte devam etmektedir.

Sosyal devlet uygulamaları artık devletlerin iyi yüzleri, koruyucu, kollayıcı, eşit fırsatlar sağlayıcı yönleriyle kendi takdirlerinden çıkmış, birçok ülkede devlet uygulamalarında yasal bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu bağlamda ülkemizde mevcut birçok sosyal devlet uygulamaları yanı sıra

Sosyal devletin kentleşme boyutunda sosyal donatılarıyla bir bütün halinde sosyal konut politikaları uygulamaya geçmiş, yine çağdışı ve imara aykırı yapılaşmaların yerine kentsel dönüşüm uygulamaları ile çağdaş konutların yapımına ağırlık verilmeye başlanmıştır. Ülkemizde halen toplam konut rezervinin 1/3'ünün konut güvenliği açısından tehlikeli olması, yine toplamda konutların 2/3'ünün imara uygun olmaması bu sorunun ciddiyetini ve vehametini göstermektedir. Gerek ülke sınırlarındaki yerleşimin büyük oranda deprem kuşağında olması, gerekse yakalamaya çalışılan modern ülkeler standartlarının çok altında olan bu yapılaşma stoğunu gidermek konusunda yerel yönetimler ana yüklenici ve uygulayıcı olacaktır. Bu çalışmalar ile altyapıları düzgün ve tamamlanmış, üstyapıları modern

standartlarda olan bir kentleşme sağlanacak ve bu çalışmaların ağır yükünü ve de aynı zamanda sağlanacak yararların sonuçlarını yerel yönetimler üstlenecektir

Yerleşik nüfusun üçte ikisinden fazlası kentlerde yaşamaktadır. Kentlerde yaşayan büyük insan kitlelerinin en temel ve zorunlu ihtiyaçları olan suyun elde edildiği kaynakları itibariyle güvende olmalarının sağlanması ve geliştirilmeleri gelece dönük en önemli stratejik önceliklerdir. Bu yöndeki yasal düzenlemelerin ve çalışma planlamasının hükümet programında bulunması yerel yönetimler açısından önemli ve yararlı bir düzenlemedir.

Doğal ortamında çeşitli önlem ve yapısal düzenlemelerle elde edilen ve gerekli işlemlerden geçirilerek kullanılabilir hale getirilen suyun sağlandığı çevresel ortamların ve özellikle havzaların korunmasına yönelik düzenlemelerin de aynı şekilde hükümet programında bulunması yerel yönetim olarak tarafımızdan gerekli ve olumlu bir düzenleme olarak görülmektedir.

İçme ve kullanma suyunun elde edilmesi, işlenmesi, kısaca suya erişim hakkı kadar bu kullanılan suların bertaraf edilmesi, işlenerek doğaya geri bırakılması da aynı derece yaşamsal bir konudur. Birçok yerel yönetim atıksu yönetimi altında geniş ve ciddi önlemler almış ve uygulamaya çalışmaktadır. Bu yönde kurumlar arasında gereken işbirliği, eşgüdüm ve koordinasyonun sağlanması, yerleşim birimlerinde görevleri doğrultusunda gereksinim duyulan altyapı çalışmalarında atıksu sistemlerinin zarar görmeden işlerin yürütülmesi gereği modern, verimli bir çalışma yönteminin gerekleridir. Bu yönde bazı düzenlemelerin programda planlanması da yine bu yöndeki yerel yönetim çalışmalarını rahatlaştıracak ve daha verimli, kesintisiz işleyen bir sisteme kavuşturacaktır.

Sınırlı ölçüdeki kaynaklardan elde ederek yararlandığımız içme ve kullanma suyunun gerektiği kadar kullanılması, tasarruflu kullanılması hem ülke ve dünya bazında kaynak israfını önleyecek, hem de kişisel gelirler bağlamında ekonomik kaynakların rantabilitesini sağlayacaktır. Bu yönde toplumun bilinçlendirilmesi, duyarlılıklarının artırılması yanında, katsayılı tüketim endeksleriyle bu tasarruf sağlanmaya çalışılmakla birlikte yeni bazı iletişim ve önlem yöntemlerinin de devreye alınarak etkili bir çalışma dönemine girilmesi gerekmektedir.

Tarımsal sulamada yağmurlama, damlama gibi modern tarımsal sistemlerin devreye alınması ve uygulamalarının yaygınlaştırılması su tasarrufu sağlamanın yanında çevresel kirlenmeyi azaltacak, erozyonun azalmasına da katkıda bulunacaktır.

Mevzuat Değişikliği

Kuruluş Kanunu'ndaki Olası Değişiklikler

Ülkemizdeki ilk su ve kanalizasyon idaresi 1981 tarihinde İSKİ Kanunu ile kurulan İSKİ'dir. Günümüzde sayıca 16'ya ulaşan su ve kanalizasyon idareleri bu kanuna tabi olarak kurulmuşlardır. Su ve kanalizasyon idarelerinin daha verimli ve etkin çalışabilmeleri için kendi aralarında yaptıkları görüşmeler sonucunda yeni kanun taslağı üzerinde fikir birliğine varılmıştır. Hazırlanan taslak "Su ve Kanalizasyon İdarelerinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun" olarak revize edilmiş ve İçişleri Bakanlığı'na sunulmuştur.

Belirtilen taslağın yasalaşması halinde su ve kanalizasyon idarelerinin görev ve yetkilerinde değişiklikler olacaktır. Bu nedenle DİSKİ olarak 2010-2014 Stratejik Planı'nda yasa taslağının kanunlaşması halinde muhtemel değişiklikler dikkate alınmaya çalışılacaktır. Yasa taslağındaki görev ve yetkilerdeki muhtemel değişiklikler şunlardır:

- Baraj yapma yetkisinin tanınması
- Dere ıslahı görev ve yetkisinin verilmesi
- Yürütülen hizmetlerin tamamını veya bir kısmını yap-işlet veya yap-işlet-devret modeli ile gerçek veya tüzel kişilere gördürebilme yetkisinin tanınması
- Kaynak suyu ve yer altı suyu alanlarının belirlenmesi, gerekli izinlerin verilmesi ve kontrol yetkilerinin verilmesi
- Hizmetlerin daha etkin ve verimli yürütülebilmesi için gerekli telekomünikasyon tesislerinin kurulması ve işletilmesi yetkisinin verilmesi
- Hizmetlerin yürütülmesi için gerekli enerji üretim tesislerinin kurulması ve işletilmesi yetkisinin verilmesi
- Tarihi su yapılarının (membra, bent, kemer, galeri, kuyu, çeşme, maslak, maskem vb.) bakım, onarım, yenileme çalışmalarını yerine getirme yetkisi.

Kamu Personel Rejimi Reformu

Kamu yönetim sistemimizin önemli unsurlarından biri de bilindiği gibi kamu personel rejimidir. Devletin görev ve sorumluluk alanının zaman içinde genişlemesi kamu hizmetlerinin nicelik ve nitelik bakımından artmasına sebep olmuştur. Devletin artan görev ve sorumluluklarını etkin ve verimli bir şekilde yerine getirebilmesi ise ancak iyi işleyen bir kamu personel rejimi ile mümkün olacaktır. Bu nedenle kamu personel rejiminin yeniden düzenlenmesi kaçınılmaz bir hal almıştır.

Bir süreden beri Devlet Personel Başkanlığı'nın yeni kamu personel rejimi üzerinde çalışmalar yaptığı bilinmektedir. Yapılacak düzenleme, yeni personel yönetimi anlayışı ile kamu kurum ve kuruluşlarının istihdam profillerinde, kadro unvanlarında değişikliğe gidileceği, etkili stratejik insan kaynakları planlamasının uygulanacağı ve performans değerlendirme sistemine geçileceği gibi kapsamlı değişikliklerin yapılacağı beklenmektedir.

Kamu personel rejiminde yaşanacak bu değişiklik muhtemelen 2010-2014 DİSKİ Stratejik Planlama dönemi içerisinde olacaktır. Bu nedenle kamu personel rejiminde olabilecek olası değişiklikleri öngörmek planlama ve uygulama açısından faydalı olacaktır.

Kamu Kurum ve Kuruluşların Etkileri

2010-2014 DİSKİ Stratejik Planı'nı etkileyebilecek faktörlerden biri de kamu kurum ve kuruluşlarının faaliyet ve projeleridir. Bu plan döneminde özellikle altyapıyı etkileyebilecek kamu kurum ve kuruluşlarının stratejik planlarını ve yatırım programları incelenmeye çalışılmış ve olası etkileri üzerinde durulmuştur. Özellikle büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyelerin stratejik planları incelenmiş olası etkiler belirlenmiştir. DİSKİ'yi 2010-2014 planlama döneminde etkileyebilecek faaliyet/projeler aşağıda listelenmiştir.

Suriçi Koruma ve Uygulama Planı Rehabilitasyon Projeleri

Anzele Projesi

Sosyal Konut Projeleri (700 Adet)

Mardinkapı Parkı

Mezopotamya Parkı

Kayapınar Kent Parkı Ve Mesire Alanı

Metropol Doğa Parkı

Bağcılar Yeşil Kuşak Projesi

Aquapark Projesi

Mehmed Uzun Parkı

Güneş Köyü

3.9. GZFT ANALİZİ

GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIF YÖNLER
1. Büyükşehir Belediyesi'nin desteği	1. Memur personel sayısının azlığı
2. Karar alma ve icra yetkisi	2. Memur / İşçi personel oranının dengesiz olması
3. Bütçesinin özerk olması	3. Kurumun sosyal tesislere sahip olmaması
4. Kent halkının yapılan hizmetlere desteği	4. Mali kaynakların yetersizliği
5. Nitelikli personel kapasitesine sahip olması	5. İşsizlik ve yoksulluğun gelirlere negatif etkisi
6. Kentin jeolojik ve topografik açıdan yerleşime uygun olması	6. Yasal sınırlamalar
7. Yeteri kadar su kaynağına sahip olması	7. Su kayıp ve kaçak oranının yüksek olması
8. Su ve kanalizasyon gibi temel alt yapı yatırımlarının önemli ölçüde tamamlanmış olması	8. Resmi kurumların su tahsilat oranının düşük olması
9. Teknolojik yapının sürekli geliştiriliyor olması ve teknolojiyi kullanma düzeyinin yüksekliği	9. Kurumsal kimlik ve kültürün yeterince gelişmemesi
10. Aluslar arası proje uygulama deneyiminin olması	10. Abonelerin su sayaçlarının çoğunlukla evlerin içinde olması
11. Araştırma ve geliştirme kapasitesinin güçlü olması	11. Yağmursuyu şebekesinin olmaması
12. Kentin gelişimine paralel hizmet sunma yeteneğinin olması	12. Hizmet alanının genişlemesine paralel öz gelirlerin arttırılamaması.
13. Su ve kanalizasyon hizmetlerindeki çalışmaların 7 gün 24 saat sunulabilmesi	13. İçmesuyu sisteminin terfiye bağımlı olması
14. İşbirliğine açık olmak	15. İşletme giderlerinin yüksek olması
	16. Abonelerin yeterli su ve kanalizasyon kullanımı bilincine sahip olmamaları
	17. Kurumsal kimlik ve kültürün yeterince gelişmemiş olması
	18. Tesislerde mekanik ve elektriksel donanımların dışa bağımlı olması

FIRSATLAR	TEHDİTLER
1. Kentin bölgenin merkezi konumunda olması	1. Bölgeler arası gelişmişlik farkı
2. Kentin kalkınmada öncelikli iller arasında olması	2. Kentte gelir düzeyinin düşük olması
3. Kentin turizm potansiyeline sahip olması	3. Ülkede yeni bir mali krizin yaşanması
4. Yerel yönetim anlayışının gelişmesi ve yasal düzenlemelerle yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluklarının artırılması	4. Kente yeni bir göç dalgası
5. Yeterli su kaynaklarının varlığı ve arıtılma imkanlarının olması	5. Hızlı nüfus artışı
6. Sivil toplum örgütlerinin varlığı ve desteği	6. Kentteki işsizlik ve yoksulluk oranının yüksek olması
7. Uluslar arası kuruluşlarla ortak projeler geliştirilmesi	7. Sermaye ve beyin göçünün olması
8. Bilişim sistemleri konusunda altyapının sürekli geliştirilmesi	8. Çarpık kentleşme ve kaçak yapıların olması
9. Kentte planlı gelişmeye yönelik toplumsal destek ve isteklilik	9. Dağınık yerleşim alanlarının olması
10. Nazım imar planının kente gelişme perspektifi kazandırması	10. Kurumun gelirlerinin yetersizliği
11. Kentte üniversitenin bulunması	11. Küresel ısınmanın su kaynaklarına etkisi
12. Avrupa Birliği üyelik süreci ile gelecek fırsatlar	12. Deprem, sel gibi doğal afetlerin altyapı sistemi ve tesislere etkisi
13. TOKİ vb. kuruluşların proje ve faaliyetleri	13. Enerji maliyetlerinin sürekli artması
14. Kent ekonomisinin gelişmekte olması	14. Pompa istasyonunun zemin probleminin devam ediyor olması
15. Uluslararası su tüketiminin ve yönetim bilincinin artması	

4. GELECEĞE BAKIŞ

4.1. MİSYONUMUZ

Kentin gelişimine paralel olarak su temini ve dağıtımını yeterli ve sürekli bir şekilde kent halkının kullanımına sunmak, atıksuları insan sağlığına ve çevreye zarar vermeden bertaraf etmek amacı ile tesisler kurmak ve işletmek.

4.2. VİZYONUMUZ

Suya erişim hakkının temel insan hakkı olduğu bilinci ile su ve kanalizasyon hizmetlerinde yüksek kalitede hizmet sunan, sürekli gelişen ve alanında güven duyulan örnek bir kurum olmak.

4.3. TEMEL DEĞERLER

Dinamik, katılımcı, şeffaf bir yönetim tarzı,
İnsan ve çevre odaklı
Sağlıklı su ve çevre bilinci,
Kaliteden ödün vermeyen,
İddialı, etkin, verimli ve sürekli hizmet sunmak,

DİSKİ'nin tüm çalışanları, yasalar çerçevesinde belirlenen misyon ve kendisi için hedeflediği vizyon doğrultusunda kent halkına hizmet verirken, aşağıdaki temel ilkeler göre hareket etmektedir.

İşbirliği ve Katılımcılık: İlgili paydaşların yönetim ve karar alma süreçlerinde işbirliği yapılarak, proje uygulama çabalarına katkı sunmak ve sahiplenmeyi sağlamak.

Sosyal Sorumluluk: Topluma karşı sorumlu olmak, vatandaşa sürekli hizmet etmek ve faaliyetleri insan odaklı yürütmek.

Çevreye Duyarlılık: Dünyayı çocuklarımızdan ödünç aldığımızın bilinciyle çalışmalarımızın tamamında çevrenin korunmasına ve yaşatılmasına yönelik tedbirleri almak.

Üretkenlik ve Kaynak Yönetimi: Zamanı ve kaynakları akılcı, verimli ve ekonomik kullanarak yüksek katma değer üretmek.

Güvenilirlik, Şeffaflık, Dürüstlük: Güvenilir ve itibarı yüksek bir kurum olarak şeffaf ve hesap verilebilir olma.

Bilimsellik ve Yenilikçilik: Bilgiye değer vererek değişime ve gelişime açık bir kurum olmak.

4.4. STRATEJİK AMAÇ VE HEDEFLER

KURUMSAL YAPI

Stratejik Amaç 1	Kurumun insan kaynağını daha genç, dinamik, verimli ve motivasyonu yüksek bir düzeye getirmek.
Stratejik Hedef 1.1.	Memur ve işçilerde mevcut olan 40 yaş ortalamasını 2014 yılı sonuna kadar 37'ye düşürülecektir.
Stratejik Hedef 1.2.	2014 yılı sonuna kadar Kurum personelinin üniversite mezunu oranını %32,8'den %40'a çıkarılacaktır.
Stratejik Hedef 1.3.	Memur ve sözleşmeli personel sayısını 104'ten 2014 yılı sonuna kadar mevzuatın elverdiği ölçüde 150'ye çıkarılacaktır.
Stratejik Hedef 1.4.	Etik kuralların tüm personelce bilinmesi amacıyla 2014 yılına kadar eğitimler düzenlenecektir.
Stratejik Hedef 1.5.	2014 yılına kadar yıllık ortalama eğitim saati 4 saate çıkarılacaktır.
Stratejik Hedef 1.6.	Tüm personelin özlük kayıtları elektronik ortama aktarılacaktır.
Stratejik Hedef 1.7.	2014 yılı sonuna kadar Kurumun ihtiyacını karşılayacak kapasitede bir eğitim salonunun yapılması sağlanacaktır.
Stratejik Hedef 1.8.	Kurumumuz bünyesinde akademik kitap ağırlıklı bir kütüphane oluşturulacaktır.
Stratejik Hedef 1.9.	Her yıl Su ve Kanalizasyon birimi ile bağlı tesislerde çalışan personele ilkyardım ve koruyucu aşı çalışmaları sürdürülecektir
Stratejik Hedef 1.10.	Kurumun risk analizi yapılarak 2012 yılına kadar önleyici tedbirler alınacak ve 2014 yılına kadar tüm birimlerde uygulanacaktır.
Stratejik Hedef 1.10.	Bütün personeli kapsayan performans yönetim sistemi 2014 yılına kadar kurulacaktır.
Stratejik Hedef 1.11.	Her yıl personelin moral motivasyon düzeylerinin artırılmasına yönelik sosyal içerikli geziler düzenlenecektir.

Stratejik Amaç 2	Yönetim sistemleri kurmak ve bilgi yönetimini geliştirmek.
Stratejik Hedef 2.1.	2010-2012 yılları arasında yönetim bilgi sisteminin kurulması sağlanacaktır.
Stratejik Hedef 2.2.	2010-2014 yılları arasında iç kontrol eylem planı ile ilgili tüm birimlere bilgi verilecektir.
Stratejik Hedef 2.3.	2010-2012 yılları arasında yatırım takip sisteminin kurulması sağlanacaktır.

Stratejik Amaç 3	Mali hizmetlerde verimliliği ve etkinliği artırmak.
Stratejik Hedef 3.1.	2010-2014 yılları arasında performans esaslı bütçe sistemine geçilecektir.
Stratejik Hedef 3.2.	2012 yılına kadar e-bütçe sisteminin kurulması sağlanacaktır.

<i>Stratejik Hedef 3.3.</i>	Her yılın performans programı 3'er aylık periyotlarla izlenecektir.
<i>Stratejik Hedef 3.4.</i>	2010-2014 yılları arasında gelir ve gider bütçesi gerçekleşme oranları artırılabacaktır.

<i>Stratejik Amaç 4</i>	Tahsilatı kolaylaştırıcı ve artırıcı çalışmalar yapmak.
<i>Stratejik Hedef 4.1.</i>	Tahsilat veznelerindeki bilgisayar donanımları yenilenecektir.
<i>Stratejik Hedef 4.2.</i>	Tahsilat vezneleri tek tip, standart hale getirilecektir.
<i>Stratejik Hedef 4.3.</i>	Tahsilat işlemlerinin hızlandırılması sağlanacaktır.
<i>Stratejik Hedef 4.4.</i>	İnternet ve otomatik ödeme talimatı veren abone sayısının sürekli artırılması sağlanacaktır.
<i>Stratejik Hedef 4.5.</i>	2010-2012 yılları arasında resmi kurumların faturaları kurum e-maillerine gönderilecektir.

<i>Stratejik Amaç 5</i>	Bilgi işlem teknolojisini geliştirmek ve birimler arası entegrasyonu sağlamak
<i>Stratejik Hedef 5.1.</i>	2010-2011 yılları arasında bilgisayar yazılımları ve Abone Yönetim sistemi günümüz teknolojisi ile uyumlu hale getirilecektir.
<i>Stratejik Hedef 5.2.</i>	2010-2012 yılları arasında mevcut personelin uzmanlaşmasına yönelik hizmet içi eğitim programları düzenlenecektir.
<i>Stratejik Hedef 5.3.</i>	2010-2014 yılları arasında birimler arasındaki, diğer kurumlarla ve ulusal internet ağı ile veri iletişim altyapısını daha hızlı ve güvenilir hale getirilecektir.
<i>Stratejik Hedef 5.4.</i>	2010 yılında Abone Yönetim Sistemi, Coğrafi Bilgi Sistemi (CBS) ve SCADA arasındaki entegrasyon sağlanacaktır.
<i>Stratejik Hedef 5.5.</i>	2010-2014 yılları arasında vatandaşa daha hızlı, kolay, şeffaf, ekonomik, güvenilir ve her yerden erişilebilir e-diski uygulamaları geliştirilecektir.

<i>Stratejik Amaç 6</i>	Makine parkı kapasitesini güçlendirmek ve sürekli modernize etmek.
<i>Stratejik Hedef 6.1.</i>	2014 yılına kadar toplam 12 adet araç ve iş makinesi temin edilecektir.

<i>Stratejik Amaç 7</i>	Temin ve stok sistemini daha işlevsel ve ekonomik hale getirmek.
<i>Stratejik Hedef 7.1.</i>	1.500 m ² 'lik yeni bir ambar yapılarak stok kapasitesi artırılabacaktır.
<i>Stratejik Hedef 7.2.</i>	Malzeme hareketleri takibi barkodlu otomasyon sistemiyle gerçekleştirilecektir.
<i>Stratejik Hedef 7.3.</i>	Doğrudan temin yöntemiyle mal ve hizmet alımının gider bütçesine oranı %5'e indirilecektir.

Stratejik Amaç 8	Birimlerin ihtiyaç duyduğu yazılım ve donanımı temin etmek, bilgi kapasitelerini güçlendirmek.
Stratejik Hedef 8.1.	Hizmet alanı ile ilgili üye olunan süreli yayın sayısı artırılarak gelişmeler daha iyi takip edilecektir.
Stratejik Hedef 8.2.	Birimlerin ihtiyaç duyduğu yazılım ve donanım temin edilecektir.

Stratejik Amaç 9	Kurumun bilgi depolama ve saklama kapasitesini güçlendirmek.
Stratejik Hedef 9.1.	Kuruma ait elektronik arşiv sistemi ve evrak yönetim sistemi oluşturulacaktır.

Stratejik Amaç 10	Tüm tesislerin güvenlik sistemlerini geliştirmek.
Stratejik Hedef 10.1.	2010-2014 yılları arasında Kuruma ait tüm tesis ve Gözeli su havzasında görüntülü güvenlik sistemi kurulacaktır.

İÇMESUYU TEMİNİ VE DAĞITIMI

Stratejik Amaç 11	İçme suyu bulunmayan yeni mahallelerin (köy ve mezra) içme suyu sorunlarını çözmek.
Stratejik Hedef 11.1.	2010-2014 yılları arasında 80 yeni mahallenin (köy ve mezra) içme suyu sistemi tesis edilecektir.
Stratejik Hedef 11.2.	2010-2014 yılları arasında 40 yeni mahallenin sondaj kuyularının elektrik tesisleri yapılacaktır.

Stratejik Amaç 12	İmara yeni açılan bölgelerin içme suyu projelerini yapmak ve şebeke döşemek.
Stratejik Hedef 12.1.	Kayapınar ve Bağlar ilçelerinde imara yeni açılacak yerleşim alanlarının içmesuyu projeleri hazırlanacaktır.
Stratejik Hedef 12.2.	İhtiyaç duyulan 200 km. lik şebeke döşenecektir.

Stratejik Amaç 13	İçme suyu şebeke sistemindeki kayıp ve kaçak oranını düşürerek standartlara uygun hale getirmek
Stratejik Hedef 13.1.	2010-2014 yılları arasında İçme suyu kayıp ve kaçak oranını %51'den %40 düşürülecektir.

Stratejik Amaç 14	İçmesuyu rezerv kapasitesini artırmak ve depolardaki gerekli inşaat, izolasyon vb. çalışmaları tamamlamak.
Stratejik Hedef 14.1.	İnşaatı yarım kalan 3 adet depoyu tamamlayarak toplam rezerv kapasitesi 122.500 m ³ 'ten 164.500 m ³ 'e çıkarılacaktır.
Stratejik Hedef 14.2.	2 adet 30.000'lik deponun izolasyonu sağlanacaktır.
Stratejik Hedef 14.3.	4 adet deponun çevre koruma duvarı inşa edilecektir.

Stratejik Amaç 15	Gözeli su havzasını rehabilite etmek.
Stratejik Hedef 15.1.	Gözeli havzasındaki 18 adet sondaj kuyusu ve kaynaktaki mekanik elektrik rehabilitasyonu gerçekleştirilecektir.
Stratejik Hedef 15.2.	11 km. uzunluğundaki Gözeli havzası ana isale hattı tamamen yenilenecektir.

Stratejik Amaç 16	İçmesuyu SCADA ve GIS sistemlerini tamamlamak.
Stratejik Hedef 16.1.	2014 yılı sonuna kadar içmesuyu şebekesinin %35'ine uygulanan SCADA sistemi %100 oranına çıkarılacaktır.
Stratejik Hedef 16.2.	2014 yılı sonuna kadar içmesuyu şebekesine %20 oranında uygulanan Coğrafi Bilgi Sistemini %100 oranına çıkarılacaktır.

Stratejik Amaç 17	Mevcut isale hattını ve içme suyu şebekesini rehabilite etmek.
Stratejik Hedef 17.1.	2014 yılı sonuna kadar ana isale, depolar arası bağlantı ve şebekedeki 128 km. uzunluğundaki çelik boruların katodik koruma çalışmaları tamamlanacaktır.
Stratejik Hedef 17.2.	2014 yılı sonuna kadar mevcut İçmesuyu şebekesi içindeki 97 km. uzunluğundaki AÇB borularından 10 km.lik kısmı ve 364 km. uzunluğundaki PVC borularından 10 km.lik kısmını PE borularla değiştirilecektir.

Stratejik Amaç 18	Merkezi Su Temin Sisteminin mevcut koşullarını iyileştirmek, nüfus artışına bağlı olarak su ihtiyacını optimize etmek ve bu amaçla gerekli planlamayı yapmak.
Stratejik Hedef 18.1.	Mevcut Pompa İstasyonunda işletme koşulları iyileştirilecektir. (Yazılım güncellenmesi, rutin servis bakımlarının yapılması, darbe sisteminin iyileştirilmesi ve vibrasyon ölçümü vb.)
Stratejik Hedef 18.2.	Mevcut Pompa İstasyonunda arızalı ve eski nesil (üretimden kalkmış) ürünleri yeni nesil ürünler ile değiştirilecektir. (Debimetre, PLC, Elektronik kartlar vb.)
Stratejik Hedef 18.3.	Mevcut Pompa İstasyonunda SCADA Projesi geliştirilecek ve kurulumu sağlanacaktır.
Stratejik Hedef 18.4.	Mevcut Pompa İstasyonunda boş pompa kaideleri üzerine uygun kapasitede (1,6 MW, 600 lt/sn) yeni pompa grubu kurulacaktır.
Stratejik Amaç 18.5.	Yeni Pompa İstasyonu için yer seçimi ve tasarım projesi hazırlanacaktır.
Stratejik Hedef 18.6.	Mevcut Arıtma Tesisinde işletme koşulları iyileştirilecektir. (Rutin servis bakımları yapılacak, Yazılım ve SCADA Projesi geliştirilecek ve uygulanacak)
Stratejik Hedef 18.7.	Mevcut Arıtma Tesisinde eski nesil ürünleri yeni nesil ürünler ile değiştirilecektir.
Stratejik Hedef 18.8.	II. Aşama Arıtma Tesisi ile İsale Hattının güncel projeleri hazırlanacaktır.

Stratejik Amaç 19	Su kaynaklarının sürdürülebilir bir şekilde etkin ve verimli su yönetimini sağlamak
Stratejik Hedef 19.1.	Mevcut su kaynaklarındaki (Dicle barajı ve Gözeli su havzası) kirlenici unsurların tespit edilecek ve yönetmelikler çerçevesinde yasal işlemler yapılacaktır.
Stratejik Hedef 19.2.	Dicle su havzasında fiziksel, kimyasal ve bakteriyolojik analizler yapılacaktır.
Stratejik Hedef 19.3.	Gözeli su havzasında fiziksel, kimyasal ve bakteriyolojik analizler yapılacaktır.
Stratejik Hedef 19.4.	Şebeke suyu bakteriyolojik ve kimyasal analizlerle takip edilecektir.

Stratejik Amaç 20	İçme ve kullanma suyu ile ilgili yönetmeliklerdeki bütün parametrelerin analizlerini eksiksiz yapmak ve yapılan analizlerin uluslararası düzeyde güvenilirliğini sağlamak
Stratejik Hedef 20.1.	Türk Akreditasyon Kurumundan (TURKAV) akredite belgesi alınacaktır.
Stratejik Hedef 20.2.	İnsani tüketim amaçlı sular yönetmeliğindeki analizleri yapmak için gerekli cihazları temin edilecektir. (GCMS ve İyon Kromatografi cihazları)
Stratejik Hedef 20.3.	Resmi kurumlar ile vatandaşın talep ettiği analizler yapılacaktır.
Stratejik Hedef 20.4.	Laboratuvarların yeni bir binaya taşınması sağlanacaktır.

ATIKSU VE YAĞMUR SUYU YÖNETİMİ

Stratejik Amaç 21	Kentsel gelişime paralel atıksu sistemini genişletmek ve sistemin daha etkin ve verimli çalışmasını sağlamak.
Stratejik Hedef 21.1.	Kanalizasyon şebeke bilgileri %100 oranında GIS ortamına alınacaktır.
Stratejik Hedef 21.2.	Batı kolektörünün 8.153 m.lik kalan kısmı tamamlanacaktır.
Stratejik Hedef 21.3.	Kent içinde 100 km. ve Çarıklı ve Bağıvar'da 60 km. kanalizasyon şebekesi döşenecektir.
Stratejik Hedef 21.4.	Yeni yerleşim alanlarında 40 mahallenin kanalizasyon şebekesi tamamlanacaktır.
Stratejik Hedef 21.5.	Kanalizasyon şebeke tıkanıklığı arızaları sürekli azaltılacaktır.

Stratejik Amaç 22	Kentsel atıksuyun insan ve çevre sağlığına zarar vermeden daha ekonomik, verimli ve etkin bir şekilde bertaraf edilmesini sağlamak.
Stratejik Hedef 22.1.	Biyolojik arıtma tesisi yapılacaktır.
Stratejik Hedef 22.2.	Mevcut Atıksu Arıtma Tesisi rehabilite edilecektir.
Stratejik Hedef 22.3.	Atıksu Arıtma atık çamuru değerlendirilecektir.

<i>Stratejik Hedef 22.4.</i>	Endüstriyel atıksu denetim sistemi geliştirilecektir.
<i>Stratejik Amaç 23</i>	Mevcut yerleşim alanları için yağmursuyu şebekesi yapmak ve yeni gelişme alanları için yağmursuyu sistemi tasarlamak.
<i>Stratejik Hedef 23.1.</i>	Kent içinde 60 km. yağmursuyu şebekesi döşenecektir.
<i>Stratejik Hedef 23.2.</i>	Gelişme alanları için yağmursuyu sistemi tasarlanacaktır.

ABONE HİZMETLERİ

<i>Stratejik Amaç 24</i>	Abone hizmetlerini daha etkin ve verimli hale getirmek.
<i>Stratejik Hedef 24.1.</i>	Kentin gelişimine paralel olarak abone sayısını 2014 yılı sonuna kadar 171.000'den 200.000'e çıkarılacaktır..
<i>Stratejik Hedef 24.2.</i>	2014 yılı sonuna kadar abonelerden gelen itiraz yüzdesi %2'ye düşürülecektir.
<i>Stratejik Hedef 24.3.</i>	2014 yılı sonuna kadar 52.000 adet sayacın değişimi sağlanacaktır.
<i>Stratejik Hedef 24.4.</i>	120.000 abonenin sözleşme bilgileri güncellenecektir.

<i>Stratejik Amaç 25</i>	Vatandaşa daha iyi bir halkla ilişkiler hizmeti vermek.
<i>Stratejik Hedef 25.1.</i>	Her yıl halkla ilişkiler personeline ortalama 80 saat eğitim verilecektir.
<i>Stratejik Hedef 25.2.</i>	2010-2014 yılları arasında ALO 185 telefon hattıyla gelen bildirimlerin birimlere (Su, Kanal, Abone, Kaçak) direkt erişimi sağlanacaktır.

<i>Stratejik Amaç 26</i>	Kurum hizmetlerini daha iyi bir şekilde Kamuya tanıtmak ve bilinçlendirme çalışmaları yapmak.
<i>Stratejik Hedef 26.1.</i>	Kurumu tanıtmaya yönelik her yıl ortalama 300.000 adet bilinçlendirme materyali hazırlanacak ve dağıtılacaktır.
<i>Stratejik Hedef 26.2.</i>	İçmesuyu ve atıksu tesislerine gezi ve eğitim amaçlı programlar düzenlenecektir.
<i>Stratejik Hedef 26.3.</i>	2014 yılına kadar Kurum tarafından yayınlanmış bütün yayınların envanter çalışması yapılacaktır.
<i>Stratejik Hedef 26.4.</i>	Her yıl 1 adet periyodik süreli yayın çıkarılacaktır.

<i>Stratejik Amaç 27</i>	Daha iyi bir hizmet vermek için vatandaş memnuniyeti araştırması yaparak sonuçlara göre gerekli değişikliklerin yapılmasını sağlamak.
<i>Stratejik Hedef 27.1.</i>	Her yıl vatandaş memnuniyeti araştırması yapılacak ve sonuçları değerlendirilecektir.

IPA Projeleri

SU TEMİNİ SİSTEMLERİ
Mevcut su temini sisteminin iyileştirilmesi için Teknik Destek
Gözeli su havzalarının iyileştirilmesi
Dicle Barajı ham su pompa istasyonunun yeni alana taşınması
Mevcut su temini sisteminin iyileştirilmesi
Mevcut SCADA sisteminin geliştirilmesi
Mevcut dağıtım sisteminin iyileştirilmesine ve gelişim alanlarına yönelik içme suyu tasarımları
Mevcut su dağıtım şebekesinin iyileştirilmesi ve uzatılması
Mevcut su arıtma tesisindeki mekanik ve elektrikli ekipmanın değiştirilmesi
Su arıtma tesisinin ikinci aşamasının yapılması
Ham su isale hattının ikinci aşamasının yapılması
2025 gelişme alanı için su temini sisteminin inşası
2040 gelişme alanları için su dağıtım sisteminin yapılması
5216 sayılı Yasayla DİSKİ hizmet alanına dâhil edilmiş yerleşim yerleri için içme suyu yatırımları (ilçe şebekesinden su temini yapılacak yerleşim yerleri, kuyuları ve depoları iyileştirilecek yerleşim yerleri ve kendi köylerinden su temini yapılacak yerleşim yerleri)
5216 sayılı Yasayla DİSKİ hizmet alanına dahil edilmiş yerleşim yerleri için içme suyu yatırımları (TKD deposundan su temini yapılacak yerleşim yerleri ile DY3.3 ve DY8'den temin yapılacak yerleşim yerlerinin yatırım ihtiyaçları)
Ekonomik ömürlerinin sonuna gelmiş pompa istasyonu pompalarının değiştirilmesi

ATIKSU SİSTEMLERİ
Su toplama sisteminin tamamlanması ve iyileştirilmesi
2025 ve 2040 genişleme alanlarına yönelik atık su toplama şebekesi tasarımı
Yeni gelişme alanları için atık su toplama sisteminin yapılması
2025 gelişme alanı için ana atıksu hatlarının ve pompa istasyonlarının yapılması
2025 gelişme alanı için atıksu şebekesinin yapılması
Ekonomik ömürlerini tamamlamış pompa istasyonu pompalarının değiştirilmesi
5216 sayılı yasayla DİSKİ hizmet alanına dahil edilmiş yerleşim alanları için atıksu yatırımları
Mevcut şebekedeki ekonomik ömrünün sonuna gelmiş boruların değiştirilmesi

ATIKSU ARITMA TESİSLERİ
AAT'nin birinci aşamasının yapılması
AAT'nin mekanik ve elektrikli teçhizatının değiştirilmesi
AAT'nin ikinci aşamasının yapılması

YAĞMURSUYU SİSTEMLERİ
Mevcut yerleşim alanları için yağmursuyu sisteminin yapılması
Gelişme alanları için yağmursuyu sistemi tasarımı
2025 Gelişme Alanları için Yağmursuyu Toplama Sisteminin inşası
2040 Gelişme Alanları için Yağmursuyu Toplama Sisteminin inşası